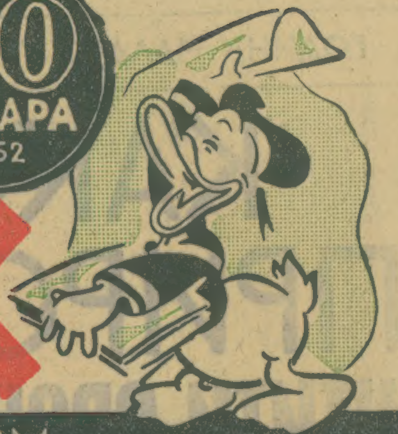
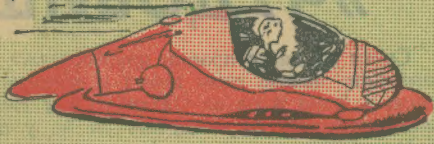
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

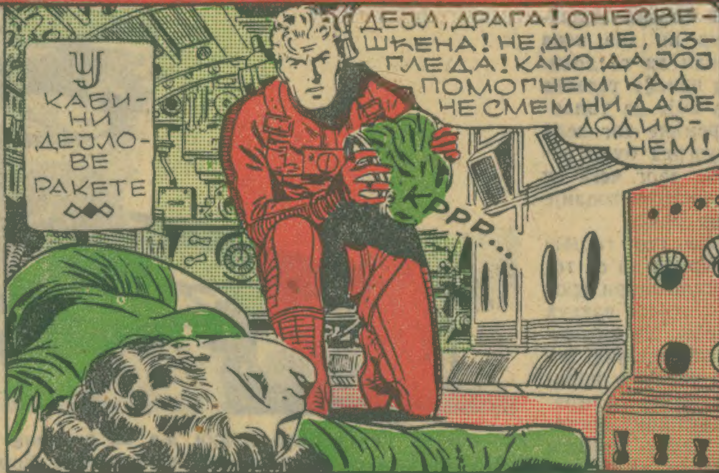
Година XXII — Број 418
Субота, 2 јануар 1960

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

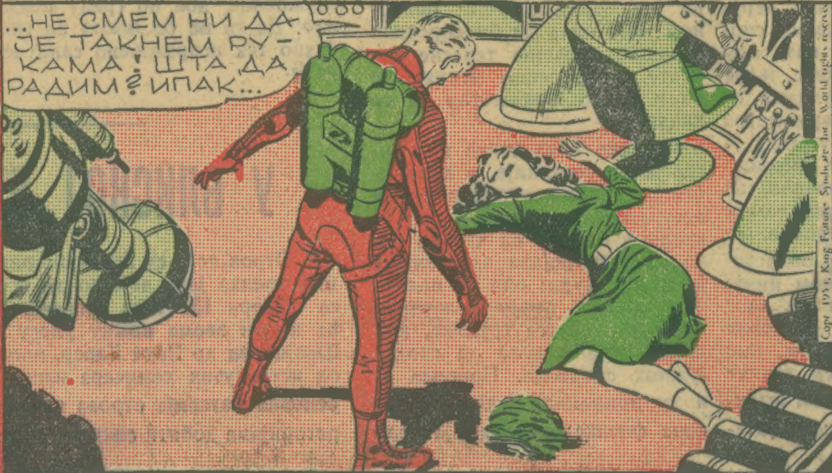

У ОВОМ БРОЈУ:

ГОДИНА МЛАДИХ ПРИРОДЊАКА

КАКО ПРИРОДА ШТИТИ СВОЈУ ДЕЦУ

Мраз је. Око велике замрзнуте баре, свуда је снег и лед. Само негде на средини баре тамна мрља воде и на њој две дивље патке које неуморно пливају горе-доле. Зашто се бара није заледила и на томе месту?

Патке, вођене инстинктом, примењују један од најједноставнијих „закона воде". Наиме, кад „веслају" ногама оне терају топлију воду с дна баре према њеној површини, тако да се отвор у леду не може смрзнути. Поред главне намере да у бари нађе себи храну, патка се задржала у води још из једног разлога: да сачува од смрзавања голе ноге. Јер, мада је температура ваздуха испод нуле, температура воде мора да је три до четири степена изнад, иначе би се претворила у лед.

Патке, значи, чине тачно оно што је потребно да би се одржале и преживеле зиму. Многе птице и четвороноге животиње постижу потребну телесну топлоту користећи — инстинктивно, разуме се — сличне једноставне физичке законе. То исто чини и човек само с том разликом што је он открио те законе не инстинктом, већ дугим и спорим процесом стицања искуства и својом способношћу мишљења.

Хиљадама година ми знамо да нам се уши и прсти на рукама и ногама најпре смрзавају. Али, нема ни два века како смо открили да то долази због односа између телесне површине кроз коју се топлота губи и запремине тог дела тела. То нам, узгред буди речено, објашњава због чега су рукавице без прстију топлије од оних које их имају.

Пре отприлике сто година физичари су открили да се топлота веома лагано шири кроз „миран" ваздух, тојест ваздух који се не креће. На основу тога људи су последњих година почели да израђују нарочита одела за заштиту од мраза с лаком „ваздушном" поставом. Међутим, јелен користи овај физички закон од памтивека. Чим наступе прве јесење хладноће, јелен скида своју летњу одећу и добија ново, зимско крзно у коме је свака длака шупља и, као каква закаљена цев, затворена на спољашњем крају. Покривен овим ваздушним покривачем, јелен проведе читаву зиму напољу.

Ујесен веверица сагради себи растресито округло гнездо од сувог лишћа и гранчица. Склупчана у њему она постаје своја сопствена пећ, загревајући непокретни ваздух „затворен" између лишћа све док се читаво гнездо не претвори у топлу, угодну лопту.

Жуња такође употребљава непокретан ваздух као ноћни покривач. Кад се у зимске вечери завуче у дупљу каквог дрвета, она накостреши перје обавијајући на тај начин своје тело непокретним ваздухом који спречава губљење њене телесне топлоте. Научници су помоћу нарочитог термометра измерили температуру једне успаване жуње: њено спољашње перје било је хладно, па ипак је температура при самом телу износила 40 степени.

Зечеви који живе у областима са умереном климом имају два пута мање уши од свог дугоухог рођака из тропских предела. Поларни зец, пак, има сасвим мале уши, тек толике да њима може да улови штектање свог најљућег непријатеља — поларне лисице. Као што видимо, природа се постарала да сваком од ових зечева да одговарајуће уши: поларном зецу мале да би спречила сувишно зрачење телесне топлоте, а тропском велике да би и преко њих могао да се хлади.

Уколико нека птица или сисар живе северније, у хладнијим пределима, утолико су им екстремитети — ноге и реп — краћи у односу на читаво тело. Слична појава забележена је и код људи: они из поларних крајева имају релативно дуже и здепасте трупове, али краће руке и ноге од својих јужних сродника. Природа је и ту применила један од закона физике: уколико је тело масивније и веће, површина му је мања, а утолико оно зрачи мање унутарње топлоте. Уз то, утврђено је да становници северних области — ту убрајамо и људе и животиње, — имају по правилу веће срце, те према томе и стварају више телесне топлоте.

Далеко би нас одвело кад бисмо покушали да набрајамо све начине којима је природа заштитила своју „децу" од хладноће. Да поменемо још само белу зимску одећу поларних животиња. Бело зимско крзно не служи им само за то да их у вечном снегу учини што неприметнијим. Научници су утврдили да оно има још једну, много важнију улогу: бела боја смањује одавање телесне топлоте и због тога је животињи у белом крзну много топлије.

БЕЗ СНА

Према искуству и сазнању медицине, здрава особа не може да издржи дуже од четири-пет дана и ноћи без сна. У неким болестима постоји изразита несаница, али не и потпуно отсуство сна. Они који болују од хроничног запаљења мозга не спавају као здрави људи јер се налазе у неком површном, лаком полусну, али и они ипак на неки начин спавају и тако одморе свој нервни систем.

Према томе са научног гледишта не може се поклонити вера вести да нека особа не спава дуже времена, или, како је писало у новинама, да неки не спавају и по више година, па и свих 17.

»ЧУДОВИШТЕ«

Сваки од нас с правом претпоставља да се у поштанском сандучету налазе само писма и дописне карте. Тако је мислила и једна жена из Олденбурга, у Немачкој, док је подизала поклопчић на сандучету да би у њега убацила писмо. Међутим, још пре но што је спустила писмо тргла је руку уз страшан крик: неки оштар кљун угризао ју је за прст. Био је то велики, одрастао и горопадан петао кога је поштански службеник, док по граду празни сандучиће, негде успут купио. Да га не би носио по граду, поштар је петла стрпао у једно тек испражњено сандуче с намером да га на повратку узме.

У БЛИСКОЈ БУДУЋНОСТИ...

Отров који су Јужноамериканци употребљавали за стреле има толико јако дејство да је довољан један једини грам да се помори 130 тона мишева. Али у блиској будућности он ће имати веома важну улогу и у медицини, претпоставља Швајцарац др Паул Карер, носилац Нобелове награде и један од истакнутих хемичара нашег времена. Најважније хемиске основне материје отрова калабаш-кураре могу се већ у лабораторијама добити синтетичким путем.

Ripley's — Веровали или не!

АЛПСКИ РОГ

Од давнина је међу пастирима и становницима Алпа, па и код нас у Словенији, био врло популаран примитиван дувачки инструмент — алпски рог, поред фруле, крављег звона и прапораца.

Прављен од коре дрвета, најчешће брезове, која је савија-

на у трубу и везивана ликом, са проширењем на крају и писком, ако га има, обично од тврдог дрвета он је био дуг око четири метра, па се приликом употребе обично наслањао на неку подлогу. На овом инструменту се изводе само једноставне мелодије а служи и за давање сигнала на већој удаљености.

ЦИПЕЛЕ ЗА СЛОНОВЕ

У енглеском граду Донкастеру живи 60-годишњи обућар Вилфред Хантер који прави ципеле искључиво за животиње. У последње време је веома заузет, јер је из Индије добио велику поруџбину: треба да изради обућу за не-

колико десетина слонова. Пре но што је приступио послу, Хантер је више пута одлазио у Лондон, да би у зоолошком врту проучио ноге слонова и узео потребне мере. Кад обућа буде готова, опет ће отпутовати у Лондон, — да је испроба. На столу, поред обућара види се једна готова слоновска ципела, која је тешка 25 килограма.

ТЕМПО!

Рекорди на води које постижу најбољи спортисти не би начинили никакав утисак на

ајкуле. Јер, ови „гусари мора" пливају као брзи воз, тј. превaљују 70 до 90 километара на час.

ДРВЕЋЕ НИЈЕ УВЕК ОБЛО

Да ли сте икад досад чули да постоји дрвеће са четвртастим стаблима? Четвртасто дрвеће расте само на једном јединном месту на свету: у држави Панами, неколико километара северно од Панамског Канала. Годишњи прстенови овог дрвета такође имају правилан четвороугаони облик. Да би објаснили овај природни феномен и његову зависност од спољашње средине, научници су пресадили неколико младих стабала у парк универзитета у Флориди где су проучавали његово рашћење и развијање.

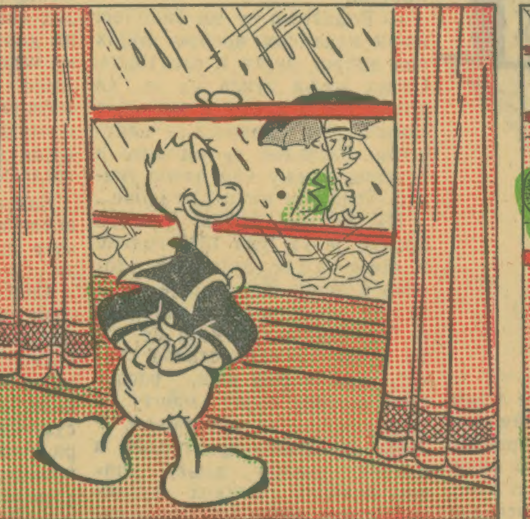
ПАЈА ПАТАК

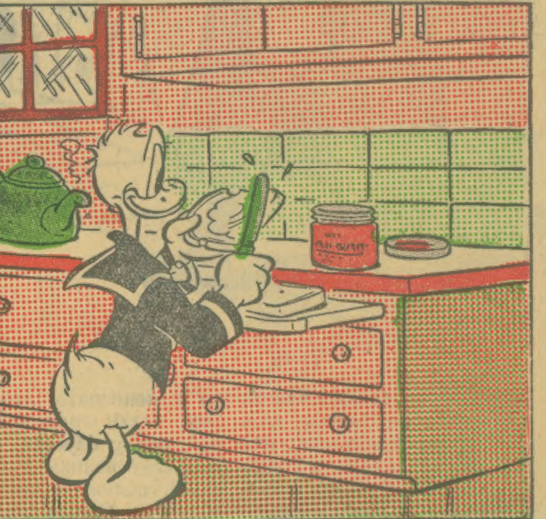

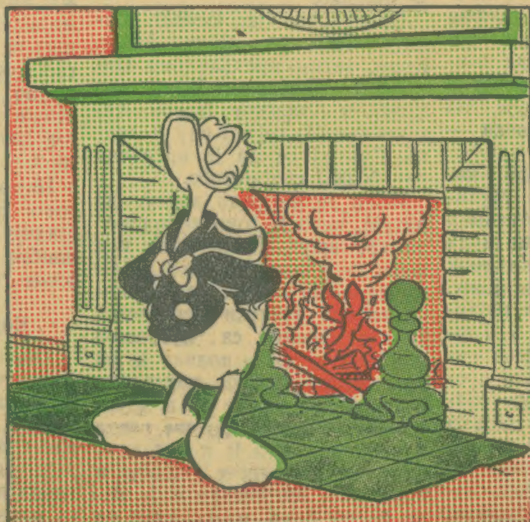

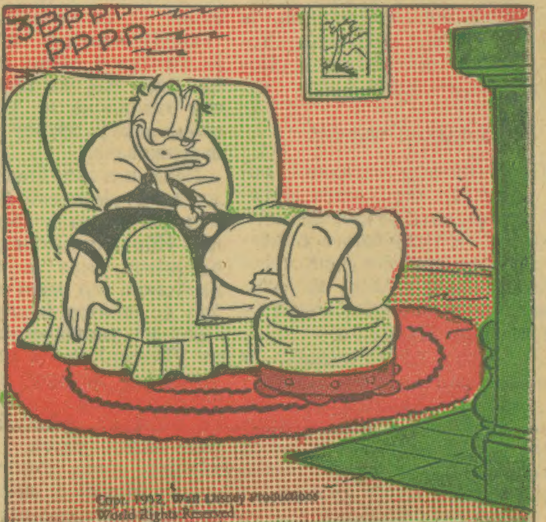

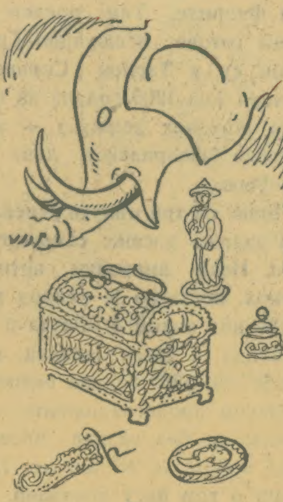

СЛОНОВА КОСТ...

Материја која се под именом слонова кост употребљава у уметности као и за израду разних предмета није увек од белих кљова слона. Дуге 30 сантиметара до 2 метра и тешке 90 килограма кљове су најквалитетнија сировина позната под тим именом, али се "слонова кост" може добити и од нилског коња, носорога, дивљег вепра, моржа и других животиња.

Најдрагоценија слонова кост, веома беле боје, добија се из Сијама, док она из Габона и Гвинеје временом пожути. Фосилна слонова кост која се налази при откопавањима у Сибиру као и она од мамута обично је оштећена.

Поред слонове кости која се добија од тек угинулих животиња као и од старих костура, постоји и такозвани "корозо", биљна материја настала од једне јужноамеричке палме, необично слична слоновој кости али слабијег квалитета. Од ње се обично праве дугмета. Постоји најзад и вештачка слонова кост коју највише производе Енглези од костију животиња али она по квалитету знатно заостаје за природном слоновом кости.

Занимљиво је да су људи одувек ценили слонову кост. Још у Риму су се гладијатори украшавали њеним плочама, а у Византији је уметност обраде достигла висок ступањ. Арабљани су у 7 и 8 веку правили изванредно лепе ковчежиће од слонове кости. У Средњем веку су такође израђивани разни украсни предмети па и корице за књиге. У 14 веку је прављено од ње нарочито много уметничких предмета у Француској, Италији и Фландрији. Још и данас су познати резбари Дикеноа и Фјаминго али уметничка обрада слонове кости одржала се само још у Азији.

НИШТА БЕЗ СМЕХА И РАСПОЛОЖЕЊА

Томас Едисон, чувени проналазач, прими једног дана писмо у коме се неки акционар тужи на претседника.

— Ваш претседник нема никакво држање и није достојан да буде ваш сарадник. Ја сам више пута чуо како у целом бироу одјекује смех.

Едисон упути ово писмо самом претседнику с једном сликом која је претстављала неку веселу игру.

„Окачите ову слику на улазу, — написао је он. Нека је виде сви у бироу. То ће стално потсећати свакога да нема доброг рада без доброг расположења и људског опхођења".

НЕСПОРАЗУМ

У току Другог светског рата, познати комичар Еди Кантор обилазио је војне болнице и, да би насмејао болеснике, прерушавао се који пут у будале.

У једној болници, опраштајући се од рањеника, Кантор је добацио:

— Надам се, драги моји, да ће вам ускоро бити боље и да ћете оздравити!

На те речи је одговорио један болесник:

— И ми вама то исто желимо.

Највећи ГЛОБТРОТЕР

Пре седам векова један Арапин који је пропутовао многе земље и упознао многе народе, кад се нашао на измаку свога бурног и занимљивог живота написао је дело о својим чудесним доживљајима под насловом „Поклон радозналима”.

„Звездани часови“

Понесени тим насловом, овде ћемо укратко изнети његову повест, шта је све видео и доживео, и тиме бацио у засенак готово све оне који су гоњени жарком жељом за путовањем дали огроман допринос људској култури.

Није мали број путника у повести, али међу најистакнутије спадају Херодот, Ибн Батута, Марко Поло и Кристифор Колумбо. Њихова путовања су прави „звездани часови”, како каже Стефан Цвајг који је једно своје дело посветио тим великим путницима.

Ибн Батуту називали су: највећим туристом, највећим глобтротером, највећим путником на копну и слично. Оно далеко и непознато што се крије „иза седам гора и седам мора“, као у бајкама, покренуло је његов велики дух да види, сазна, оцени, и друге о томе обавести. Све је то успео, али је често био у таквим околностима да би се могао свећом тражити човек у историји који би био у стању то да учини. Зато његова способност и сад задивљује и указује на силну снагу правог човека — истраживача.

Неки његови биографи кажу да му је право име: Мухамед ибн Абдалах ибн Мухамед ибн Ибрахим. Поред тог чуда од имена имао је и надимак Ел Тинџи, јер, како неки кажу, био је „доктор права и теологије” на универзитету у Тинџи (Тангер). Када се неке речи из тог великог имена преведу, онда оно отприлике овако изгледа: Абдалах, мушко име: божји слуга, пустињак, дервиш, човек који тумара по свету; Мухамед, достојан славе, хваљен, слављен; Ибрахим: Аврам.

Бол ме је сламао

Био је трезвен и практичан ум, па је сва та имена заменио са два: Ибн Батута, по коме је познат у повести. Родио се у фебруару или марту 1303 године у Тангеру. Отац му је био угледни трговац.

Муслимане вера обавезује да посете свети град Меку, па се унеколико осећао и Ибн Батута.

— Родитељи су ми били још живи када сам кренуо. Бијах без доброг друга и сапутника. Силна жеља вукла ме је да видим свето место, а бол ме је сламао што родитеље напуштам. Растадох се од њих и оставих земљу као птица гнездо. Тада сам имао 22 године...

Из родног града Тангера кренуо је 14 јуна 1325 године и после дугог путовања доспео у Меку. Испунио је своје верске дужности, али се занео и "причама људи који су се ту слили са свих страна света", што је још више распирило његову бујну машту и жарку жељу за путовањем. У Меки је провео три године и одатле кренуо даље „стазом великих светских путника“, којом дотле још нико није прошао.

Пропутовао је: Египат, Сирију, Персију, Малу Азију, Крим, затим пределе око Црног и Касписког Мора, око Волге и Аралског Језера, Авганистан, Индију, Кину и друге. Сматра се да је превалио око 50.000 километара.

Имао је не само жељу да путује, него и "око соколово" да све види. Те особине код њега су толико снажне да би му на њима позавидели и многи славни светски репортери. Његов дневник са путовања најбољи је доказ колико је он био свестан таквог подухвата и несебично тежио да и друге о томе обавести. Он све гледа и проучава, пун је података и причица, песничких слика и поређења. Натуштено небо када бесни бура, њему личи на црни огртач извезен муњама.

„Херодот Арапа“

Мења професије — тргује, постаје господар и слуга, врши дипломатске мисије, жени се и кући кућу, стиче велика имања и губи их, шета се уморан непознатим градовима, кроз шуме и мочваре, кроз топле и хладне пределе. Овај Херодот Арапа слаткоречиво прича, али нагони и друге да му причају, па његов снажни дух све упија, а рука преноси на хартију. У тим забелешкама има легенди и бајки, све одише занимљивошћу пуном свежине, али из свега избија реализам и читалац добија утисак да је све прошло кроз трезвену критику.

Видео је Дамаск "зрно лепоте на образу света", где од куге дневно умире 24.000 људи. Он приповеда да се емир у Синопи бави гусарењем. Његови гњурци буше лађе непријатеља за време борби и потапају их, пошто их опљачкају. Путовао је и у Цариград када је пратио жену кримског султана а кћер византиског цара Андроника Ш. У пратњи принцезе Бајлун било је: 500 коњаника, 200 робова, 200 коња, 300 волова, 200 камила, 400 кола и једна покретна џамија. Најзад, стигао је у Цариград где се од звона "тресао хоризонт". На двору је сјајно примљен. Доцније он стиже у Кипчак, умотан у вучје коже, са брадом белом од иња.

Најзанимљивији делови његовог дневника односе се на Индију, где је стигао 12 септембра 1333 године и ту провео више година.

Код окрутног султана

Обичај је био, прича он, да сваки човек коме се пружи прилика да посети султана Мухамеда однесе богате дарове, али султан посетиоцу даје још веће уздарје. То су знали трговци из околине, па су од тога правили велике послове. Набављали су дарове свима који су ишли у походе, а ови би им, пошто би примили уздарје, богато и пребогато платили.

— Добио сам од трговаца камиле, коње, робове, одела и стреле из Персије које је султан нарочито волео, а они су се после усрећили од онога што сам ја добио од султана.

Иако је овај султан био веома окрутан, због чега су многи становници бежали из земље, лепо га је примио. Постао је кадија. Људи који су били осуђени на смрт стављани су пред слонове, а ови су их бацали у ваздух и дочекивали на кљове "украшене" ножевима. Он живо описује и језиву сцену спаљивања жена које добровољно и смирено одлазе у смрт кад им мужеви умру.

Све запажа и бележи. Описује штафетну пошту Индије, бележи цену стоке и живине; занимају га мирођије, бибер и цимет, описује кокосов орах и набраја користи од њега, прича како је осуђиван због завере, како је постао факир и тако даље.

Али поврх свега он је султана долико задобио да га је послао на челу једне мисије која је носила богато уздарје кинеском цару. На путу су их напали разбојници, те су "седам дана и седам ноћи" лутали по околини. Био је заробљен али га је спасао један роб, па се вратио у Делхи одакле је ускоро поново кренуо у Кину, са новим даровима.

Дечак је ишчезао у висинама

Стигао је до малабарске обале, али су му лађе и дарови настрадали у бури, па не смејући натраг, он путује на Малегирска Острва. Био је и на Цејлону. Доживео је у тим крајевима и срећу и зло; нападали су га гусари, као бродоломник пливао је морем, видео је како роб реже грло и убија се у знак своје верности и љубави према владару.

Султан Суматре помогао му је да оде у Кину одакле даје податке о сахрани кана, с којим сахрањују и његове жене и коњанике. Описује кинеске лађе на којима постоје засебни апартмани са купатилима и нужницима. Оне имају класе, а може да се купи и повратна карта. На свакој има 600 морнара и 400 бораца, јер постоји стална опасност да њених 200 до 300 путника нападну гусари. Бакшиш игра велику улогу. Иначе, свуда налази своје земљаке — Арапе.

Занимљиво је да неки сматрају да је Ибн Батута први човек у историји који је описао трик индиских факира са ужетом.

— Чаробњак узе једну дрвену куглу из које су кроз рупе висили дугачки конопи — прича он. — Тада он баци куглу увис, а она се диже толико да је више нисмо видели. Држећи у руци крај конопа, он рече нешто свом помоћнику дечаку, а овај дохвати конoп и зачас се успе уз њега, па и њега ускоро нисмо видели. Чаробњак га је три пута позвао, али му се дечак одозго није одазвао. После тога он узе нож па се и сам поче да пуже уз коноп и зачас га нестаде у висинама као и дечака. Није потрајало дуго, а одозго паде најпре једна дечја рука, па нога, па друга рука, па друга нога и најзад труп и глава. Затим се чаробњак задихан спусти. Одело му је било крваво. Пољуби земљу пред емиром који је том призору са другима присуствовао и нешто му рече. Тада му емир нешто нареди, те он скупи делове дечаковог тела, удари их ногом, а дечак се пред њим и пред нама појави жив и здрав. Скаменио сам се од чуда, срце стаде да ми лупа. Дали су ми лек, а судија Афхар ед Дин рече им: "Забога, ту није било ни летења увис ни силажења одозго, јер је то све сама опсена".

„Поклон радозналима“

Овај трик са ужетом био је предмет расправе многих научника. Енглески оријенталиста Денисон Рос рекао је да је то легенда и да се није појавио ниједан човек који је то очима видео. Наиме, једном је, у давна времена, пукао глас и ширио се све даље, па ни до данас није угушен. Крајем прошлог века енглеска краљица расписала је награду од 10.000 фунти ономе ко открије ту тајну, али сума ни до данас није подигнута јер нико није успео да реши ту загонетку. Истина било је и у новије време људи који су говорили да су видели такав трик, али Батута га је заиста видео и описао трезвено наводећи да је то опсена.

Најзад, после свих чуда којих се нагледао у свету кренуо је своме дому и 1349 године, после 24 године, стигао у Тангер. Али, несмирени дух овога путника поново га је покренуо и он је пошао у Шпанију, Мароко, Судан, Сахару... То је било 1353 године, а то је и његово последње путовање. Најзад се вратио у Фес у Мароку, где је по наговору султана који му је као помоћ дао свог личног секретара, написао своје знаменито дело "Поклон радозналима". Умро је у Мароку 1377 (8) године.

„Амадзи“ роне до 120 пута дневно

Пет минута испод воде без икакве опреме. Рекорд гњурања у килском бродоградилишту

Најпростији начин роњења примењују милиони људи — свуку одећу и зароне у дубину. Колико времена може човек да остане под водом? Или, да поставимо ово питање друкчије: колико дуго може да се задржи дисање? По правилу, не више од једног минута. Специјалним тренинзима може да се ово продужи и два минута па и нешто више. Аустриски пионир подводног снимања и лова Хас пише да он и његови другови могу под водом да се задрже до четири минута. Да би то постигли, они пре роњења удишу ваздух често и дубоко читава два минута. На тај начин засите крв кисеоником и организам онда може дуже

него обично да издржи без ваздуха. Ако притом удишу чист кисеоник успевају да задрже дах и до пет минута.

Под водом, на дубини од 6 до 30 метара, издрже два до три минута рониоци који сакупљају бисерне шкољке. Они се могу срести у приморју Персиског Залива, у Црвеном Мору, на обалама Пацифика, у Карипском Мору, на обалама Саверне Аустралије и у водама Јапана. Али ретко у којој шкољки нађу бисер.

Јапански ловци бисера — жене, „амадзи", запослене у предузећу Кокихи Микимото, роне дневно и по 120 пута. Ово је веома напорно и зато многе умиру у води или оболе од професионалних болести, док један део њих постају жртве ајкула. Поред свега оне су веома мало плаћене.

Два до три минута остају под водом ловци сунђера — претставници посебног заната. Један од градова познат по трговини сунђером је и Тарпон Спрингс на западној обали Флориде. Тим послом се баве готово искључиво Грци који су у Тарпон Спрингсу дошли још 1905 године на позив њихових земљака — оснивача флоридског лова на сунђере.

Више од три минута успевају да задрже дисање само артисти. Неки амерички артист, Јенох, постигао је рекорд ронећи под водом 4 минута и 46 секунди, а један Јапанац, који је око 1900 године радио у килском бродоградилишту, задржао се без икакве опреме под водом до 10 минута. Подаци о том нису поуздани.

Свашта у свету

На свом путовању кроз област Каракорума, аустриски планинар, истраживач и књижевник Херберт Тихи срео је људе које пре њега свакако није видео ниједан Европљанин. У првом извештају послатом у домовину он описује и њих и њихове обичаје. Например, у Кафистану, земљи од једва три хиљаде становника, између Пакистана и Авганистана обичај је да жене при поздрављању једна другу свечано љубе у образ, руку и — курјук.

У северним пределима кнежевина Шитрал и Сват, у пратњи неколико урођеничких водича, испео се на неколико безимених врхова, високих 500 и 600 метара, величанствено лепих планина. Пало му је у очи да су његови пратиоци повремено успут скидали крзнене обојке и сатима боси газили по снегу и леду.

За становнике северног Свата каже да су веома предусретљиви и гостопримљиви што изражавају — и масажом. Човек одређен за то, добро изгази госта, игра му по леђима и бутинама, све док овом уши не заглуну и очи обневиде. Али, сутрадан се тек осећа благотворно дејство тога — човек је бодар — уверава Тихи.

Прва...

Прву јавну телефаксимилну службу отворила је америчка фирма Вестерн унион између Њујорка, Вашингтона, Чикага, Сан Франциска и Лос Анђелоса. Нови систем „Вајерфакс“ омогућава преношење електронским путем не само текстова, него и цртежа, слика, планова, земљописних карата, нацрта плаката и сличних списа.

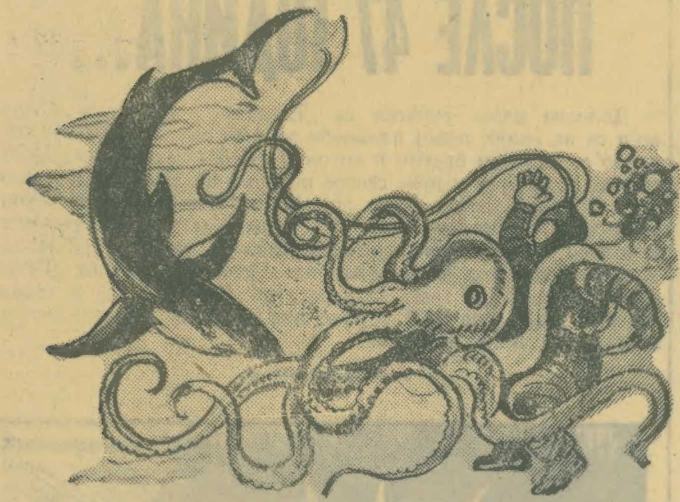
»ЧИТЉИВИ« ЛЕКАРСКИ РУКОПИС

Познати француски писац Октав Мирбо позвао је једног чувеног лекара к себи на вечеру, али овај му се извинио написавши на своме рецепту разлог због кога неће присуствовати вечери.

Мирбо је окретао рецепт са свих страна и пошто није могао да прочита ниједну једину реч, однесе хартију своме апотекару у уверењу да се овај специјализовао у одгонетању нечитких лекарских рукописа.

Апотекар је дуго студирао оно што је било написано, затим је отворио орманчић иза рецептуре, извадио једну боцу и пружајући је Мирбоу, рекао:

— Изволите! Лек стаје 8 франака.

СПАСЛА МЕ АЈКУЛА

Било је то после Првог светског рата, — почео је своју причу некад чувени ронилац Мајкл Бентли попустивши пред наваљивањем свог домаћина, енглеског истраживача Африке сер Џона Хјуа и његових гостију. — Тек сам био отпуштен из морнарице где сам служио као гњурац, а већ ми је стигла једна примамљива, мада веома опасна понуда. Једна група богатих Американаца и Енглеза дошла је на идеју да уз помоћ ронилаца тражи старе потонуле бродове натоварене златом. У питању су били стари шпански једрењаци који су заједно са својим драгоценим товаром настрадали у Карипском Мору. Мада сам знао да су карте овог "гробља бродова" нетачне, авантура ме је мамила и ја сам дао свој пристанак. Кренули смо са обале Јукатана према заливу Даријен, између Панамске Превлаке и Баранквила.

Једног дана био је опет мој ред да зароним. Спустио сам се неких двадесет до тридесет метара и већ сам стајао на морском дну. Мог друга, који је имао да зарони одмах после мене, још није било. Корачао сам лагано по морском дну, поред стена најчуднијих облика, покривених безбројним биљкама и шареним становницима мора. Колин Гордон мора да се сувише задржао облачењем свог гњурачког одела, иначе би већ био крај мене. То његово закашњење умало ме није стало живота. Још једном сам проверио свој конопац за спуштање и црево за довођење ваздуха. Затим сам наставио своју лагану шетњу.

Тада су се изненада преда мном појавили дугачки, као змијски језик палацави пипци. Ужас ме је скаменио. Ипак, кад су два или три џиновска пипка запретила да се обавију око мене, извукао сам свој нож за борбу са ајкулама покушавајући да се одбраним. Котрљали су ме тамо-амо као какву лопту од перја. У дивљем, смртном страху ударао сам по пипцима али тек што бих се ослободио једног другги ме је већ одмах, још чвршће, грабио. Било ми је јасно да ћу постати жртва џиновске хоботнице. Једино сам се надао да ће Гордон заронити пре но што подлегнем у овој борби коју нећу моћи дуго да издржим.

На моје запрепашћење чудовиште ме је наједном напустило и устукнуло. Тада сам угледао џиновску сенку која се кретала изнад мене и хоботнице. Била је то плава ајкула, мој спасилац у последњем часу. Сударила су се два смртна непријатеља. А ја сам измицао корак по корак. Ни ајкула ни хоботница нису се ни освртале на мене. Ајкула је насрнула на хоботницу. Искористио сам то да се још више повучем. Најзад сам угледао свог друга како ми руком даје знак. Полако сам се, идући натрашке, удаљавао од попришта. Наслоњени на једну стену, обојица смо посматрали борбу. Ајкула је стално покушавала да се приближи хоботници и да у њу зарије зубе, а да избегне кобни загрљај њених "руку". У неким тренуцима ништа нисмо могли да видимо сем усковитлане воде. А онда смо приметили како се пипци склапају око дебелог ајкулиног тела, како јој хоботница својим пипцима стеже главу. Ајкула је бесомучно ударала репом, покушавајући, узалудно, да се ослободи страшног загрљаја. Била је изгубљена...

— Никад више нисам ронио у том делу Карипског Мора, — завршио је своју причу Мајкл Бентли.

ПРЕМА ЖЕЉИ ОРГАНИЗУЈУ ВОЖЊУ

Становници рејона у Нашвилу у Тенесију, који иду на посао а немају своја кола, могу да постану претплатници „басклуба" и да тако обезбеде превоз. Сваког јутра возило долази по њих и увече их враћа кући, а вожња их стаје свега 5 центи више него обична. Поред тога путник може да купи новине у самом аутобусу, а ако приликом повратка жели да негде сврати или нешто купи, добиће од кондуктера карту „стоп-куповина" с којом може да уђе у други аутобус без накнадног плаћања.

За време школског распуста деца сваког претплатника имају права да се возе бесплатно до купалишта.

ТУРКМЕНСКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ

Последњи чај другу наливај.

Ко свој недостатак скрива, неће га никад исправити.

Свака се лисица својим репом поноси.

Стрпљивост може и гору поравнати.

ПОТОМЦИ

На Аљасци данас живи око 211.000 становника. Од тога је 40.000 Индијанаца и Ескима, који су, како неки кажу, досељени из Азије у прадавна времена.

РАЗУМЕ СЕ...

Једном је композитор Росини, иначе познати гурман, био позван на неки ручак, који је био прилично слаб. Када је дошла на ред кафа, домаћин запита Росинија:

— Да ли ћете нам учинити част да дођете и на вечеру?

— Па, наравно, — одговори Росини који је остао готово гладан. — Ако желите могу и одмах.

ТЕТОВИРАНИ

Недавно је Хенри Ламба, краљ тетовираних Енглеза, изјавио да их само у Енглеској има 3 милиона. Најомиљенији мотив је име „Мајка".

ЕЛЕКТРОНСКИ ФРИЖИДЕР

О електронској хладњачи се много говори и пише. Данас је она већ дошла до изражаја у индустрији. Једна творница авиона пустила је у продају електронски фрижидер који снижавајући температуру за 50 степени расхлађује крајње делове авиона и ракета.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

1

Царевића Милоша и Брку који су хтели да спасу принцезу Бисерку приметио је њен отмичар див, господар чардака ни на небу ни на земљи... Он је појурио за њима, али...

МИЛОШУ!

2

НЕ БОЈ СЕ, БРКО! ДОБРО ЈЕ!

3

4

ДОБРО ЈЕ, ЈОШ СМО ОБОЈИЦА ЖИВИ... АЛИ КО ЋЕ САД, ОВАКО УМОРАН, ПОНОВО ДА СЕ ПОПНЕ ГОРЕ!

5

Бисерка је из свога кавеза видела кроз отворена врата шта се догодило на балкону...

6

МИЛОШУ! БРКО! ГДЕ СТЕ? ШТА ЈЕ С ВАМА?

7

ГДЕ СТЕ? ШТА ЈЕ С ВАМА?

БУРЛАЦИ

Бурлаке су видели многи људи, неки су доживели њихову судбину, а многи су се потрудили да сачувају, на овај или онај начин, њихове ликове од заборава. Али, двојица великана руског народа овековечили су их у својим делима: Њекрасов — у песми, а Рјепин — на платну.

Не зна се шта више и снажније делује: да ли реч песника или цртеж и боје сликара. Деценије и буре прохујале су од тих уметничких остварења, а она и сада делују снагом каква може да избија само из дела правих и великих уметника, чија је тема била човек и његов живот.

*

На оним бескрајним пространствима које просеца гломазна река уметник-сликар стао је и очима упио у цело своје биће оно што је видео и доцније на платно пренео: бурлаке.

Покаткад севне тешки поглед

— Приближили су се, — пише Рјепин. — Зашто су они тако прљави и поцепани! Једноме се поцепана ногавица вуче по земљи, а голо колено отсјајује, другима су лактови испали, неки су без капа; а тек кошуље — кошуље! Иструлеле — не можеш познати ружичасти циц који виси на њима у ритама. Не можеш, чак, одредити ни боју ни материју од које су направљене. Ох, дроњака!... У груди, оголеле и поцрнеле, урезао се конопац и нажуљио их до крви. Лица су им туробна. Само покаткад севне тешки поглед испод праменова замршене пале косе. Знојава лица сијају, а кошуље скроз потамнеле...

Овај призор Рјепин је видео на Неви, а када је израдио скицу један пријатељ му је рекао:

— Иди на Волгу — тамо, кажу, тамо је, прави, традиционални тип бурлака, тамо га треба тражити...

И отишао је на Волгу, овај велики сликар људскога рада.

Срце је у њему задрхтало

А ево шта о бурлацима каже велики песник људскога рада — Њекрасов у поеми „На Волги“:

Савијених глава до колена,
Ногу обавијених конопцима,
Са обућом исплетеном од
лике,
У гомили су пузали бурлаци.

Велики песник опевао их је сећајући се дана свога детињства када их је видео и слушао њихове песме — јадиковке. „У њему је тада срце задрхтало“, — каже његов биограф. Лик бурлака који стењући вуче јарам „дубинушке;“ снажно је ушао у уметност Њекрасова. Овај лик он је евоцирао и у својој поеми „Ко у Русији добро живи“:

Раменима, груд'ма и леђима,
На ланцима је вукао барку,
Врело сунце њега је палило,
Купао се у потоку зноја.
Час је падао, час се подизао,
И промукло „дубинушку“
попевао.

Рад бурлака био је толико тежак да им се и смрт чинила као олакшање и спас. Кроз песника говори бурлак:

Када би ми зарасло раме,
Као медвед вукао бих јарам,
Али када бих до јутра умро,
Још би ми боље било.

Кањин

Вратимо се поново сликару Рјепину који је стигао на Волгу — „реку ропства и јада“.

— Широком Волгом, право према гледаоцу, кретала се читава поворка сплавова. белим балванима, на гвозденој тепсији горела је слаба ватра, на којој се подгревао котлић. Недалеко од крманоша који су управљали кретањем ове флотиле седела је група бурлака... Она је болна рана мога срца... Ја сам се распитивао о њиховом животу.

Бурлак Кањин, први левак на његовом чувеном платну, нарочито је интересовао сликара и о њему он пише:

— Али, гле, овога кога сам сустигао и с којим упоредо корачам — то је историја, то је роман. Шта су све историје и сви романи пред том фигуром!... Како му је глава дивно повезана крпом, како му се коса заковрцала на врату, а каква је тек боја његова лица!... Идем упоредо с Кањином не скидајући очи с њега. И све ми се више и више свиђа; ја се страсно заљубљујем у сваку црту његовог лика и у сваку нијансу његове коже и кудељне кошуље. Колико топлине у том колориту...

Рјепин је сматрао да је 19 јул 1870 године значајан дан, јер је он тог дана израдио студију Кањина.

— Има нечег заједничког између Кањина и Толстоја, кад овај у кудељној, знојем натопљеној кошуљи, иде браздом за ралом и коњима. Кањин у поређењу са Толстојем изгледа као дете. Његово лице изражава само машту. То је маштање саме природе, која не броји ни часове ни године...

Ова монументална слика Рјепина, посвећена руском народу, дефинитивно је завршена 1873 године. Изазвала је похвале и критике, и добила награду Академије.

Последњи...

Бурлаци су били лађари на рекама. Вукли су помоћу веома јаких конопаца лађе, док су сами ишли обалом. У 16 — 17 веку, када се појавила потреба за преносом робе у већим количинама и на удаљена места узимани су људи да вуку бродове.

Главне области у којима се развило бурлаштво су: Беломорска (река Двина), Волшка и Дњепровска.

Основна бурлачка маса били су сељаци, који су поред рада на спахиским имањима могли и тај посао да обављају. Тим тешким послом бавили су се и декларисани грађани који нису могли да нађу други извор зараде. Највећи број људи за ово занимање регрутован је у губернијама Њижњег Новгорода, Симбирска и Вјатска. Они који су тражили то запошљење имали су и један нарочити знак: кашику заденуту за капу.

Власници лађа страховито су их експлоатисали. Узимали су мањи број људи за вучу него што је требало да би мање платили, а уговорену плату закидали. Зараде су биле мале, па им нису достизале ни до краја одређеног пута, због чега су узимали плату и „у зелено“.

И међу бурлацима је било људи који су имали лакше послове: старешине које су се бринуле о терету, спроводници лађа који су добро познавали ток реке и њене ћуди, и други. Делили су се и на оне који добро знају да иду у предњим редовима, на крају,

КАЊИН

да се брину о ужету и томе слично.

С развитком технике бурлаштво постепено ишчезава. Док је почетком 19 века било око 600.000 бурлака, 1830 на Волги и Оки било их је 412.000 а 1851 око 150.000. Број бурлака и даље опада док их коначно није нестало са Октобарском револуцијом.

ДОВИЛИ СЕ

Телевизија више конкурише позориштима него биоскопима у Шведској. У Штокхолму се зато прибегло пропаганди. Становници се позивају да у оперу и позориште дођу у обичном оделу, оном које облаче кад иду на посао. Позоришта у унутрашњости очекују посетиоце из ближе и даље околине, али кад су родитељи више часова отсутни шта ће да раде деца. Ретко се нађе добра суседка, а „бебиситери“ поскупљују излазак за равно десет круна. Градско позориште се досетило и притекло у помоћ: „Поведите децу са собом, — препоручује оно. Ми ћемо се старати о њима, забављаће их васпитачице засмејавати смешне лутке“... Новина је наишла на велики одзив — са радошћу су је прихватили и родитељи и деца.

АКО...

Ако се у лечењу несанице почне да примењује терапија коју препоручује примаријус неуролошког одељења бечке поликлинике професор др Франкл, хронична несаница ускоро неће више постојати. На недавном састанку бечког Лекарског друштва професор је указао на нови пут: ко пати од несанице не треба му давати средства за спавање него дроге које оживљавају. Јер кад болесник од такве дроге буде бодар и активан, увече ће га опхрвати пријатан умор и он ће чврсто спавати без икаквог успављујућег средства. Примењиван дуже времена овај метод успоставиће на крају равнотежу између сна и будности.

ПОСЛЕ 47 ГОДИНА...

Дописна карта упућена са „Титаника“, луксузног брода који се на својој првој пловидби за Америку априла 1912 сударио са леденим брегом и потонуо са 1517 путника, после 47 година доспела је у руке сестре пошиљаоца. Карту је написао Карл Роберт Карлсон своме оцу. На необјашњив начин карта је доспела у Шведску и њу је у шуми код Фалкенберга пре неколико година нашао један извидник. Задржао ју је за успомену, али кад је недавно видео филм о пропасти „Титаника“ почео је да трага за адресатом. Сазнао је да је стари Карлсон умро још 1931 године али је карту предао сестри пошиљаоца, Алиси Бергстан.

Има уста...

Жабе пуштају гласове иако притом не отварају уста. За појачање гласа служе им нарочити мехови испод гуше. Иначе, жаба не иде далеко од обале, јер јој је кожа нага и влажна па ако се осуши, одмах угине. Очи може да истури и увуче. Кад наступи зима зарије се у муљ и падне у зимски сан из кога се буди у мају. Тада се зачује крекетање мужјака а женка у јуну носи око 4000 јаја.

ПРАКТИЧНО...

Да би омладина стекла практично „васпитање“ нови наставни програм у Шведској предвиђа нарочите „часове“ за ученике и ученице осмог и деветог разреда. Једном у 14 дана они ће морати да бесплатно врше неки посао — у радионицама, канцеларијама, трговинама, како се већ ко определи. Дечаке највише привлаче радионице за оправку аутомобила, а девојчице салони за улепшавање. Ипак велики број се јавља и за помоћ домаћицама, које морају имати најмање двоје деце, од којих једно не сме да буде старије од године дана. Помоћнице се баве само децом, јер се за тешке домаће послове не смеју користити.

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Рођак мора

Једна од највећих река у Јужној Америци

ПАРАНА

која са реком Уругвај ствара Ла Плату, на језику Индијанаца значи „Рођак Мора“. Дугачка је 4.380 км и прекоокеански бродови плове њом 1.000 км — од ушћа ка унутрашњости — па зато са пуно права носи ово име.

★

Бара

На левој обали реке Оке, у СССР-у лежи град

КАЛУГА

са 130.000 становника, који има металообрађивачку, прехранбену и индустрију шибица. Први пут се помиње 1389 године. Сам назив града потиче од речи „Калјужа“ — бара, мочвара.

Калин стан

Највећи град у Индији а шести у свету

КАЛКУТА

има 6,9 милиона становника (са предграђима). У луку Калкуте долазе и прекоокеански бродови иако она лежи 140 км далеко од мора (на левој обали Ганговог рукавца Хуглија). У граду постоји универзитет, академија уметности и многе фабрике (међу којима 100 фабрика за прераду јуте, 30 за памучне тканине итд.) У преводу на наш језик реч „Калкута“ значи „Стан Кали“ — богиње Кали, жене бога Шиве.

★

Мост на реци Ин

је име једног од најлепших градова Аустрије

ИНСБРУК

у Тиролу, са преко 100.000 становника. Лежи на реци Ин, највећој притоци горњег Дунава. Насеље се развило око старог моста преко Ина па му отуда то име — Мост на Ину.

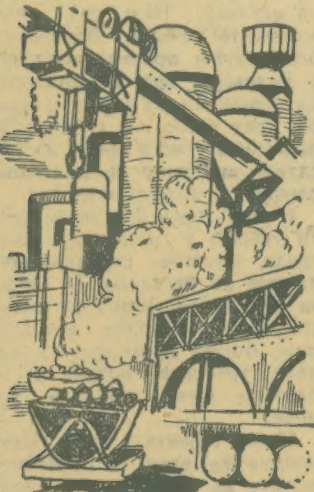
У СВЕТУ БРОЈЕВА

У ових неколико кратких статистичких написа доносимо само један детаљ наше стварности. Иза сваког броја крију се велик напор и радост појединца, породице и целе заједнице; крије се једна драматична борба за бољи и лепши живот. Сваки онај који ово прочита нека размисли шта је било у његовом селу, вароши и граду пре 20 година, а шта има сада и нека то упореди, па ће добити најбољу слику стваралачке народне снаге. Сва та размишљања пуна упоређења треба да се слију у једну свест пуну поноса, али и у жарку жељу да се још више оствари. Подаци у овим написима узети су из Статистичког годишњака за 1959 годину, а односе се на стање из 1957/58 године.

ИНДУСТРИСКА ПРЕДУЗЕЋА

Крајем 1958 године у нашој земљи било је 2.500 индустриских предузећа. По ужим групама индустрије ти бројеви крећу се овако:

Производња електроенергије	**95**
производња хидроелектричне енергије	60
производња термоелектричне енергије	35
Производња и прерада угља	**99**
производња угља	83
прерада угља	16
Производња и прерада нафте	**9**
производња нафте и плина	3
прерада нафте и производња чађи	6
Црна металургија	**14**
производња гвоздене руде	3
црна металургија	11
Металургија обојених метала	**35**
производња руда обојених метала	25
производња ваљаоничких производа	10
Производња и прерада неметала	**109**
производња неметалних руда (укључивши солане)	54
Производња цемента	15
Производња стакла, електропорцелана, ватросталног материјала, керамике, азбестних производа	34
разноврсна производња на бази неметала	6
Метална индустрија	**258**
производња машина — осим електричних	80
производња и поправка саобраћајних средстава	37
производња разноврсних металних производа	141
Бродоградња	**22**
Електроиндустрија	**42**
Хемиска индустрија	**101**
тешка хемиска индустрија	24
производња сапуна, козметичких препарата и лекова	34
остала хемиска индустрија	43
Индустрија грађевинског материјала	**363**
производња грађевинског камена	63
производња цигле и црепа	248
остала производња грађевинског материјала	52
Дрвна индустрија	**263**
Производња папира	**29**
Текстилна индустрија	**277**
производња кудељних и осталих биљних влакана	52
производња предива и тканина од лана, кудеље и јуте	17
производња памучног предива и тканина	50
производња вуненог предива и тканина	36
производња предива и тканина од природне и вештачке свиле	12
производња конфекције (одеће, рубља и другог)	32
производња трикотаже	55
производња позамантерије и осталог	23
Индустрија коже и обуће	**87**
производња штављене коже	47
производња обуће, галантерије и другог	40
Индустрија гуме	**6**
Прехранбена индустрија	**509**
производња брашна и љуштење пиринча	276
производња меса (чисте кланице)	15
производња конзерви	59
производња шећера	8
производња шпиритуса и пића	66
остало	85
Графичка индустрија	**98**
Индустрија дувана	**74**
ферментација дувана	63
производња дуванских прерађевина	11
Филмска индустрија	**10**

ШКОЛЕ

Школе основног обавезног школовања	**14.257**
Гимназије	**243**
Средње школе за наставни кадар	**78**
Учитељске школе	57
Учитељске стручне школе	1
Учитељске домаћичке школе	10
Школе за васпитаче	6
Средње школе за физичку културу	4
Школе за средњи стручни кадар	**228**
Техничке школе	51
Саобраћајне школе	8
Пољопривредне школе	32
Шумарске школе	6
Ветеринарске школе	1
Хидрометеоролошке школе	1
Економске школе	93
Библиотекарске школе	1
Медицинске школе	35
Средње уметничке школе	**40**
Школе за квалификоване раднике	**759**
Школе за ученике у привреди	556
Школе са практичном обуком	203
Школе за остали стручни кадар	**36**
Медицинске школе	33
Административне школе	3
Специјалне школе	**85**
Школе основног обавезног школовања	61
Школе за квалификоване раднике	24
Школе за одрасле	**672**
Школе основног обавезног школовања	279
Гимназије	2
Средње школе за наставни кадар	4
Школе за средњи стручни кадар	91
Школе за квалификоване раднике	17
Школе за остали стручни кадар	1
Мајсторске школе	89
Школе за пољопривредне произвођаче	187
Школе за социјалне раднике	1
Школе за висококвалификоване раднике	1
Школе за допунско образовање	**224**
Високе школе	**110**
Факултети	54
Уметничке академије	11
Високе школе	1
Више школе	45

ГДЕ ЈЕ ЧЕГА НАЈВИШЕ

У нашој земљи највећи принос кукуруза дају: Војводина, Славонија, Посавина и Поморавље, а пшенице Војводина и Славонија. Јечам се узгаја у брдовитим крајевима. Пиринач успева: у Македонији, на Јелас Пољу и у долини Неретве. Лан се гаји највише између Саве и Драве; конопља у Бачкој и Поморављу; брнистра на кршу од Истре до Црне Горе; памук у Македонији, Црногорском Приморју и дуж Неретве; дуван у Македонији, Херцеговини, Далмацији и Црној Гори; шећерна репа у северним крајевима; хмељ у Војводини и Словенији; мак у Македонији; бухач у Далмацији; маслина у Далмацији и Црногорском Приморју; уљана репица у Славонији, Хрватској и Војводини; сунцокрет у Војводини; — шљиве даје највише Србија и Босна; смокве успевају у Хрватском и Црногорском Приморју и у Далмацији, а поморанџе и лимуни у јужној Далмацији и Црногорском Приморју; — виноградарство је највише развијено на острвима у приморју и на брежуљкастом земљишту северних делова земље.

Лежишта угља цене се на 6.370 милијарди тона.

Залихе нафте рачунају се на 57 милона тона.

Потенцијал водених снага износи око 56 милијарди кв.

ГДЕ СЕ ИЗРАЂУЈЕ

Бараке и дрвене куће у Мозирју, Новској, Шкофјој Локи и Завидовићима.

Школски, цртаћи прибор у Апатину, Лепоглави, Лесковцу, Љубљани, Новом Саду, Обреновцу, Словенградецу, Вараждину и Загребу.

Оловке у Загребу.

Музички инструменти у Менгешу (Љубљана) и Загребу.

Шибице: Долац на Лашви (Зеница) и Осијек.

Чепови, изолационе плоче и друго од плуте: Љубљана и Загреб.

Спортске потребе: Бегуње при Лесцах, Београд, Љубљана, Сарајево и Загреб.

Дужина границе

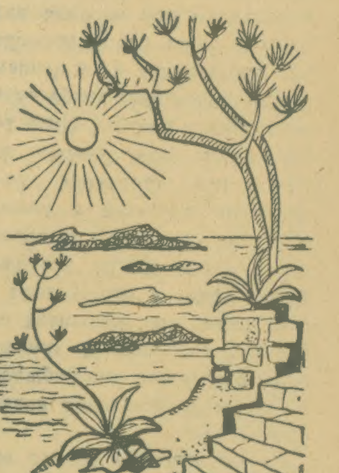
Укупно: 2.969 километара
Сувоземна: 2.173
Речна: 711
Језерска: 85
Граница морске обале 1993

Острва преко 7 квадратних километара

У нашој земљи има 36 острва чија површина износи преко 7 квадратних километара. То су: Крк, Брач, Црес, Хвар, Паг, Корчула, Дуги Оток, Мљет, Раб, Вис, Лошињ, Пашман, Ластово, Шолта, Уљан, Корнат, Чиово, Олиб, Молат, Вир, Муртер, Уње, Силба, Шипан, Иж, Жут, Жирије, Сеструњ, Првић, Дрвеник, Ист, Плавник, Зларин, Маун, Шћердо, Бриони Вери. Највеће је острво Крк чија површина износи 407,9 квадратних километара а највећа висина на њему је 534 метра. Најмање острво је Бриони Вери чија површина износи 7,4 квадратних километара, а највећа висина 42 метра.

Површина наше земље

ФНРЈ: 255.804 квадратна километра
Србија: 88361
Војводина: 21.506

Космет: 10.690
Хрватска: 56.538
Словенија: 20.251
Босна и Херцеговина: 51129
Македонија: 25.713
Црна Гора: 13.812

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Пустињска област

Тако се на језику Индијанаца назива

АТАКАМА

велика пустиња на северу Чилеа у Јужној Америци. То је један од најсувљих крајева на свету. Годишње у Атаками има свега 8 мм падавина. Испод песка и камена Атакаме леже руде бакра, сребра и злата, а на површини има и познате чилске шалитре.

★

Дом бога Пта

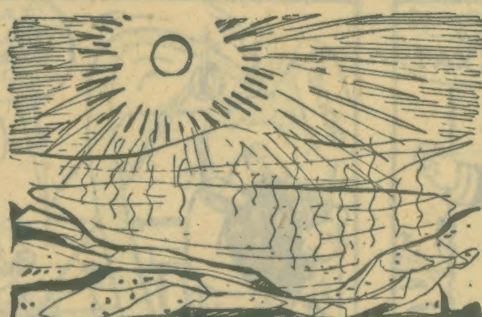

То је прастари назив за

ЕГИПАТ

Грци, који су од свих европских народа први дошли у додир са Египћанима, искварили су име те земље, Гака-пта — Дом бога Пта (заштитника земље), у Aigyptos (Египтос). У том облику прихватили су га и остали европски народи.

Долина смрти

Тако се назива велика котлина на западу САД, чије је дно 85 м. ниже од површине Пацифика. То је један од најсувљих крајева на Земљи, са температурама које лети достижу 50 степени изнад нуле и то у хладу.

ДОЛИНА СМРТИ

је заиста прави пакао на Земљи!

★

Авганова земља

По имену легендарног Авгана, претка Авганистанаца, и персиске речи стан — земља држава, назван је

АВГАНИСТАН

планинска земља у Јужној Азији. Двадесет пута је већа од Холандије а има само 13 милиона становника. Због сувог поднебља мора да се наводњава половина обрадиве земље, па становништво живи од земљорадње и сточарства; индустрије готово уопште нема.

ЛЕКОВИТО ШУМСКО ДРВЕЋЕ

Главна економска корист од шуме као биљне заједнице јесте дрво за грађу и огрев. Но, поред овога она даје и друге користи: плодове, смолу, лишће и друго. Она мења и климу своје околине, јер корењем везује земљиште на стрминама и штити га од спирања. Под њеним окриљем расте разно лековито биље, а и многе врсте дрвећа имају лековите састојке у својим пупољцима, цветовима, плодовима, лишћу и кори.

Од четинарских врста лековити су нарочито: бор, јела, туја и клека. Бор и јела имају лековите састојке у пупољцима (терпентин и друго) који могу бити корисни за лечење хроничног бронхитиса. Пупољци се сакупљају фебруара и марта и употребљавају се за прављење чаја. Од лековитог лишћа тује може да се кува чај који служи као средство за знојење и излучивање мокраће, а такође и да се привија као облога на разне израштаје. Клека има лековити плод одавно познат као средство за појачавање излучивања мокраће и лечење болести мокраћних путева. Узима се као чај али само по упутству лекара, а лековита је и у хроничном реуматизму.

И понеко листопадно дрвеће је лековито: брезин лист прикупљен у априлу и мају, и скуван као чај може се употребити за лечење срчаних болесника да би се смањио крвни притисак и обобелих од бубрега и мокраћних путева. Брест нарочито у средњем делу коре има лековитих састојака и припремљена као чај користи се код кожних болести. Буква и црна јова имају лековиту кору која добро иситњена и укувана у води помаже против грознице. Ресе беле врбе, добро скуване употребљавају се против нервних надражаја. Осим тога код беле врбе је лековита и кора која делује против повећане киселине у желудачном соку настале услед нервне пренадражености. Кору, која се скупља преко целе године треба узимати иситњену, док се ресе прикупљају за време цветања у априлу и мају. Леска има лековиту кору која када се добро укува помаже за лечење рана и код проширених вена на ногама.

Када се засече црни јасен из његове коре цури сок познат под именом „мана“, који је лековит против опстипације и цревних паразита. Сок се може скупљати од априла до септембра. Бели јасен има лековито лишће — сакупљати га од јула до октобра — које се у виду чаја може употребити код обољења бубрега и поремећаја у мокраћним каналима. Питоми кестен има лековитих танинских састојака у кори који делују против дизентерије. Узима се у виду чаја а кора се може сабирати преко целе године.

Липа је свима позната са својим лековитим цвећем, које се много употребљава као чај при назебу али је врло користан и код нервних надражаја — да смири преморене, узнемирене и истрошене нерве. Липов цвет треба скупљати јула и августа. Црна топола има у марту и априлу пупољке пуне етеричних уља, смоласте материје и разних киселина које служе за справљање масти против испуцане коже. Храст у својој кори и шишаркама има лековитих састојака. Истуцана и укувана кора и шишарке употребљавају се за заустављање крвављења.

Да би лековити делови дрвећа сачували највећи процент својих састојака, треба их скупљати у току лепих и сувих дана. Препоручљиво је да се лишће прикупља у мањим количинама, а не одједном. Кору стабла треба гулити одозго наниже или још боље је, да се не би штетила, скидати је са свеже оборених стабала или грана старијих од три године.

НЕМА ИЗГЛЕДА НА УСПЕХ

Дванаест чланова комисије за пријем у приватну средњу школу Сент Пол у Конкорду, у Америци, пажљиво су проучавали дечаково сведочанство. Неки Спенсер Томсон, дечак од 13 година, молио је да га од почетка наредне школске године приме у трећи разред. Прва два учио је у школи Сент Џемс у Мериленду. Његове оцене: енглески 95, историја 85, математика 50, латински 30. У разреду од 14 ученика, мали молилац налазио се на дванаестом, претпоследњем, месту.

“Спенсер је прилично нежног здравља што је последица озбиљног обољења плућа које је прележао пре две године мада се од болести опоравио. — писао је његов разредни старешина у опширном извештају који је био приложен уз молбу. — Он је сувише ситан да би учествовао у групним спортовима, али ужива у пливању и јахању. Дечак од добрих ученика и п љао је један разред. Међутим, добро напредује у енглеском и има изврсно памћење. Прошле године, чак, добио је награду школе за рецитовање стихова. Жао ми је што морам да кажем, али он је тврдоглаво створење и склон је увек да се успротиви кад су у питању мање ствари, мада обично попусти. Истовремено је и заостао и прерано сазрео и чита књиге које су изнад његовог узраста, а ипак се по успеху налази на дну. Он има, ја верујем, природну бистрину и одлучан је, омиљен и срчан, само на несрећу у нашој школи није у потпуности искористио своје личне могућности. Могу вам га препоручити на основу његових општих способности“.

Остали Спенсерови наставници били су мање љубазни. Наставник енглеског сматра га “прилично тврдоглавим“. Професор латинског налази да “веома тешко учи. Изгледа да има мало или нимало разумевања за предмет, и учи само на чисто механички начин. Понекад изгледа готово изопачен у тој својој неспособности. Подозревам да је примао помоћ других дечака приликом израде задатака“.

Свих дванаест чланова комисије за пријем гласали су да се Спенсер Томсон не прими. Тек тада им је Вилијам Оутс, претседник комисије открио истину: Спенсер Томсон је у ствари Винстон Спенсер Черчил. Извештај и сведочанство које је комисија за пријем школе Сент Пол прочитала био је дословни препис Черчиловог сведочанства из првих година његовог школовања у Хероу.

☆

Овај догађај личи на успелу шалу, а уствари је далеко од тога. Десио се недавно. Претседник пријемне комисије Оутс постигао је оно што је желео: показао је својим колегама да школска сведочанства, маколико да су важна, нису увек огледало способности једног ђака.

САМО ЗБОГ ШОЉЕ ЧАЈА

Према прорачунима британских стручњака за питања организације рада, пијење традиционалног енглеског чаја проузрокује само у току једног дана смањење производње у фабрикама за 10%. Преко педесет милиона радних часова пропадне у Енглеској само због овога. А ово време је довољно да је изгради аутострада дуга сто километара. Стога је разумљива одлука једног од највећих британских предузећа у коме је запослено 16.000 радника да смањи радну недељу са 43 на 40 часова под условом да се рад не прекида због традиционалне шоље чаја.

ДЕЧЈИ ГРАД У ДАНСКОЈ

У Данској је направљен град џепног формата — макета за будући дечји град. А ипак су ту стале куће за становање: банка, железничка станица, позориште, зоолошки врт, општинска зграда, продавнице, ресторани и кафане, школе, тунели, вијадукти, гараже и бензинске станице. На улицама мопеди, мотоцикли, дечји аутомобили, камиони препуни робом. На тротоарима пешаци. Девојчице возе колица са луткама. На раскрсници стоји униформисани саобраћајац и објављује пролаз. Са једне куле милиционер регулише читав саобраћај у граду помоћу светлећих сигнала, телефона и звучника. У већници заседају “градски оци“ и расправљају о проблемима ове дечје комуне која ће бројати 400 становника.

Овакав град који данска деца називају “Наш град“, дело архитекте Берге Лоренсена, биће идућег пролећа подигнут у Редеверу, крај Копенхагена на површини од једног хектара. Град треба сам себе да издржава, а у исто време да послужи као узор за подизање сличних у другим земљама.

И сама деца Данске ће узети учешћа у подизању свог града, помагаће стручним зидарима на изградњи 40 кућа за становање, изводиће електричне и водоводне инсталације, бојиће дрвенарију и зидове, уређиваће вртове и обављаће друге помоћне радове.

Многи објекти у овом граду послужиће деци за практичну обуку: на једном делу биће подигнуто право пољопривредно домаћинство где ће деца, поред осталог, неговати и животиње. На железничкој станици ће се упознавати са саобраћајним сигналима и безбедношћу на железници. Улични саобраћај треба децу из малена да упозна са опасностима које их вребају приликом преласка улица. У већници, као одборници, деца треба да се навикавају на заједничко решавање послова. Једном речи, читав град је тако замишљен да децу од малена оспособљава за практичан, свакодневни живот.

Подизање града омогућиће многа предузећа, јер ће поједини објекти послужити и њима на корист — као експерименти за испитивање грађевинског материјала. Свака улица биће проба за нову друмску подлогу. Грађевинска индустрија ће испоручити материјал за куће, различите врсте цигала, бетонске блокове префабриковане елементе, прозорске рамове монтажне кровове и слично. Исти случај ће бити са намештајем, санитарним уређајима, електричним инсталацијама.

За овај дечји град су се заинтересовале многе земље: Аустрија, Швајцарска, Шведска, Норвешка и Немачка. Свака од њих жели да у граду подигне бар једну своју улицу у којој би становали њени дечаци и девојчице.

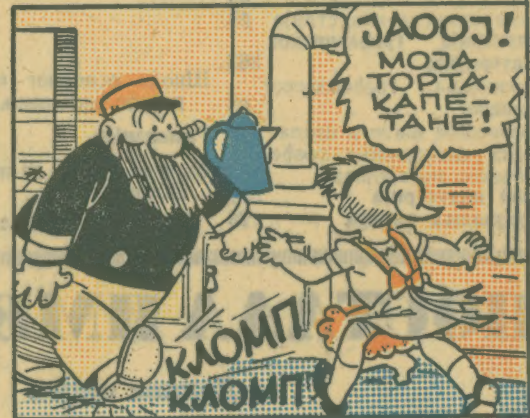
Жеља архитекте и пројектанта Берге Лоренсена је да се овакви градови подигну и у другим земљама и да се омогући узајамна размена деце како би се она упознала не само са практичним вештинама већ и са навикама, обичајима и радом других својих вршњака.

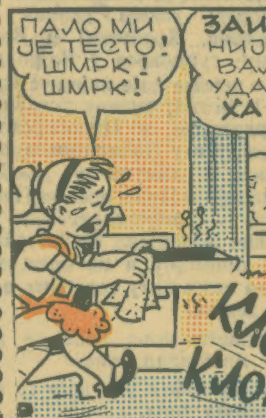

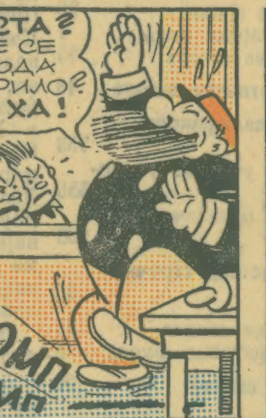

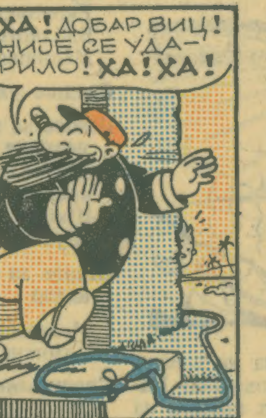

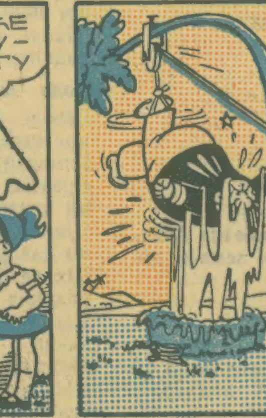

НОРМИРАНЕ ЈЕЛКЕ

Ове године у Сједињеним Државама могу да се продају само јелке које одговарају утврђеним условима. Постоје јелке два типа, али и једне и друге морају да буду тако свеже да не „боду". Прва врста безусловно треба да буде симетрична и правилно разграната, најмање са три стране да има исти изглед када се налази у углу. Друга врста захтева да само две стране буду лепе и истоветне.

Само за свећице

Статистичари су израчунали да ће у Западној Немачкој за новогодишње јелке бити утрошено око 13.000 тона свећица, што у новцу износи око 41 милион немачких марака.

Регистровање покрета

Да би се забележило колико покрета главом начини возач камиона за време вожње, он се повеже жицама које преносе сваки његов покрет до тра-

ке на којој се они региструју. Инжењери Шевролета су тако успели да утврде најразноврсније нагибе надоле, напред, уназад и устрану, као и кретање товара по колима док се преноси.

ИСТОВАР УЉА

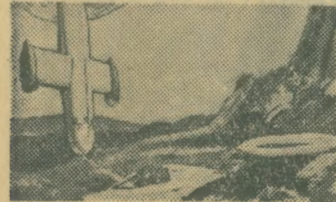
Нови кран на доку у Фоглеју у Енглеској, убрзава истовар сировог уља са танкера.

Цев са бума спаја се директно са цевима на палуби брода, и на тај начин се врши претакање. Ваздушни мотори смањују могућност пожара.

Ракета—ватрогасац

Интересантна је замисао америчких научника — диригована ракета-ватрогасац за гашење пожара на палим авионима. Са оближњег аеродрома она ће се лансирати у виду ракете и над угроженим местом лебдеће као хеликоптер. На притисак дугмета са аеродрома гасиће пожар. Прелазила би 8

километара за 40 секунди и на месту пожара засипала ватру угушивачем док она још не захвати преживеле путнике. Научници тврде да би преуређењем постојећих ракета овакав ватрогасац могао да се направи.

РАЧУНАЊЕ СА САТОМ

Овај швајцарски ручни сат има покретни рам помоћу ко-

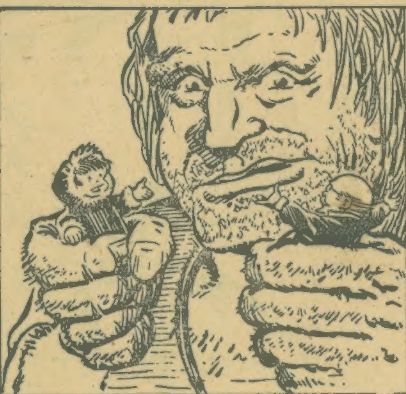

га се могу извршити основне математичке радње: множење, дељење, вађење квадратног и кубног корена и дизање на квадрат.

Срећна Нова година

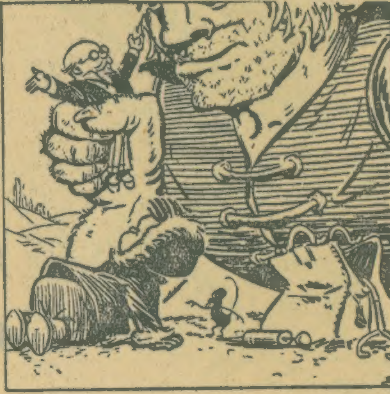
Као какву играчку преметао је џин санке. Тресао их је све док Ески и доктор Дикери, ошамућени од изненађења и потреса, нису из њих испали. — Ха! — загрмео је џин. — Удесићу вас! обојицу!

Џин зграби Ескија и доктора. Његово лице је изражавало поругу и изазивало ужас. — Знам ко си! — повика доктор. — Ти си онај џин из бајке који живи на стабљици пасуља. Молим те, пусти нас!

Џин их спусти на земљу, дограби санке и стаде да их кида на комаде. Али, кад су заробљеници почели да беже, он одбаци санке и зграби доктора. — Ипак ћу прво тебе да искомадам! — закикота се.

Ески је толико дрхтао од страха да је једва чуо цијукање малог докторовог миша који му показује велику иглу за инјекције испалу из докторове торбице. Миш покушава нешто да му каже. Најзад..

Ески је дографио велику иглу напуњену неком јаком течношћу за умирење. Тако ће спасти доктора! Само, да не буде касно? Мораће брзо да џину да инјекцију и стиша његов бес!

Велику иглу Ески је зарио дубоко у огроман џинов палац надајући се да ће изненадни бол приморати чудовиште да пусти доктора који је већ био полуонесвешћен од бола. Да ли ће успети?

Ура! Џин је заурлао од бола. Његов урлик био је као грмљавина. Испустио је доктора и здравом руком дограбио ону која га је болела. Сузе крупне као кофа пуна воде потекле су му низ лице.

А онда се догодило чудо: лице џина се развукло у пријатељски осмех. — Осећам се дивно! — узвикнуо је. Постао сам добар. Хвала ти, малишане! Течност из докторовог шприца учинила га је добрим.

Џин, сад љубазан и племенит, брзо је прионуо да поправи квар који је причинио на санкама кад је још био зао, ружан, стар и пакостан. Ески и доктор, који га се више нису бојали, посматрају његов рад.

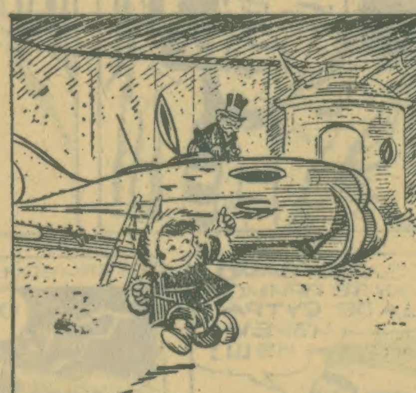
Санке су оправљене и у њих су ушли Ески, доктор Дикери и миш који се показао као прави јунак. Џин их је заједно са санкама однео до оног места где су прешли границу Земље Мајке Гуске.

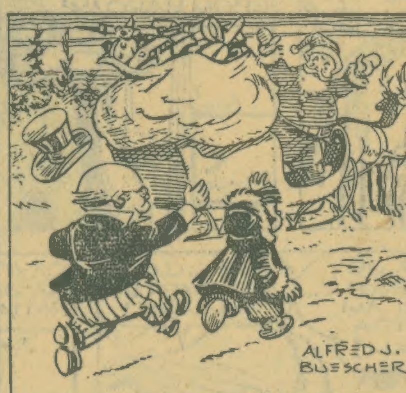
Ески се баш спремао да притисне дугме за повратак кад се на прозору појавило насмешено лице џина који је желео да им још једном пожели срећан пут. Срећна Нова Година! — довикну му Ески.

Блештава светлост, заглушни тутањ и — санке су пошле враћајући се у Време Садашње. — Хвала вам! — прошапутао је џин. То што сам постао добар најбољи је новогодишњи поклон који сам икад добио!

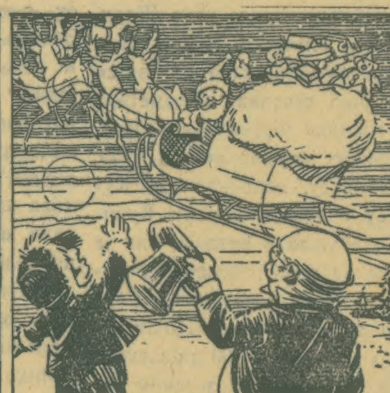
Ески и доктор Дикери, хитајући на својим атомским санкама из века бајки у наш данашњи век, осетили су изненадни потрес. Отворили су врата и нашли се у Времеплову професора Гија. Стигли су кући!

— Брзо, докторе! — повика Ески. Можда ћемо још моћи да се видимо с Деда Мразом пре но што крене на велик пут! — Истрчали су из Времеплова и угледали Деда Мраза већ спремног за полазак.

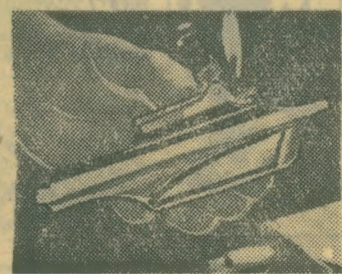
Ох, како је то био срећан сусрет. — Хвала за све што сте учинили! — рече им Деда Мраз. — Опширно ћете ми причати сутра ујутру, кад се вратим. А сад, срећна вам Нова година, Ески и докторе!

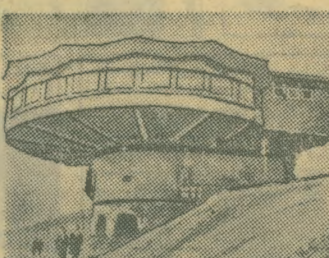

И Деда Мразове санке кренуше препуне поклона за сву добру децу — и малу и велику широм света. — Поздравите их, Деда Мразе, и с наше стране! — довикну Ески — и пожелите им СРЕЋНУ НОВУ ГОДИНУ.

УПАЉАЧ на бутан гас

Најновија врста Ронсон стоног упаљача за цигарете, без фитиља, само са једним пуњењем може се употребљавати 12 месеци.

Ресторан на обали Рајне

Округли ресторан Бастаи на Рајни, у Келну, недавно је реновиран. Ту може добро да се руча а кроз застакљене зидове и да се посматрају чамци на реци.

Мала бургија

Једна од најмањих бургија за прецизни рад — само четири пута дебља од власи косе — направљена је у Детроиту и служи за бушење ситних рупа у металима и пластичној маси.

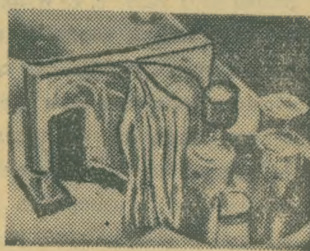

Стартни пиштољ са блицом

Мериоци времена на разним тркачким стазама могу да буду још прецизнији јер у исто време виде светлост када чују пуцањ. Механизам је врло прост. Притиском на окидач затвара се батериско коло струје услед чега засветли блиц сијалица.

БРОЈАЊЕ НОВЧАНИЦА

Да би се чиновницима у шведским банкама уштедело време они употребљавају аутоматске бројаче. Свежањ новчаница исте величине листа се између глава машине које се окрећу удесно. За један минут преброји се 800 новчаница.

Далека копна и мора

АМАЗОНКЕ

БРАЗИЛИЈЕ

Још 1542 дон Франциско де Орелана, Пизаров поручник говорио је о свом сусрету са Амазонкама, усамљеном „племену“ жена-ратница. Отада, пошто нико није изнео никакве доказе, Ореланови искази примљени су као легенда која и данас живи. Међутим, недавно је француски месечни часопис „Констеласион“ донео чланак Едуарда Барос Прада под насловом „Дивље жене Бразилије“. Овај чланак преносимо нешто скраћен, остављајући нашим читаоцима да слободно суде о изнетим чињеницама.

Повремено се догађало да кроз бразилијанске шуме доспе прича о „миракитану“. То је прича о чудотворном камену, некој врсти зеленог јасписа који имају само поглавице извесних племена. Нисам стручњак за драго камење, али за протеклих десет година, откако испитујем Амазон и њене притоке ради проучавања безбројних врста риба, видео сам да су сви старци носили на својој огрлици „миракитан“ и сви су ми рекли да су га добавили из земље „дивљих жена“ али вишеструким преласком из руке у руку. Те жене, говорили су ми, станују близу извора реке Жари, притоке Амазона. Извор, који још нико није видео, налази се неколико стотина километара од границе Француске Гијане.

Једног јесењег вечера 1955 у Обидосу, испричао сам Кунитеу о драгом камену. Куните, слабуњав и ћутљив, био је један од најобразованијих мелеза који су запослени у Служби за заштиту Индијанаца. Знао је више од 200 дијалеката који се говоре у „зеленом затвору“, али са женама ратницама још ниједном се није био срео. Посетио је језеро Јакура, што значи „месечево огледало“. Према казивању становника прашуме, на њему се сваког пролећа састају поглавице женских заједница ради призивања богиње која је, како оне мисле, њихов далеки предак. После те свечаности оне деле женама свог племена „миракитан“, камен који се, према легенди ствара на дну тог језера и чим изиђе на ваздух претвара у кристал.

Месец дана касније, са Кунитеом као главним водичем и групом издржљивих мелеза, са најбољим бразилијанским фотографом Силвином Сантосом и са доста хране кренули смо чамцима према Амазонкама.

Путовање је било дуго, једнолично и заморно. Приближавала се сезона киша кад се све претвори у непрегледну мочвару. Куните ми је објаснио да тамо имају приступ само ратници извесних индијанских племена па сам се питао како ћу ја, као бели човек, да се пробијем тамо. Њихова свадба траје 15 дана и потом се сваки враћа својој кући. Ако се у браку роди мушко дете, отац има право да га узме, али девојчице остају код своје мајке.

Једини начин да сазнамо где почиње земља Амазонки био је да подржавамо крик птице „урапуру“. Без тога, могли бисмо месецима да шврљамо, а не бисмо дознали где су њихове скривене колибе. Захваљујући крику ове ретке и лепе птице црвеног перја, једног дана добисмо сличан одговор. Пошто је убрзо пала ноћ, могли смо у даљини видети пламен ватре из њихова насеља од кога су допирали звуци инструмента сличног флаути уз пратњу добоша.

Сутрадан, пошто смо запамтили правац одакле су допирали звуци, урођеници су неколико сати крчили пролаз кроз шуму. Најзад, кад су уклоњене и последње линије, нашли смо се пред најнеобичним људским насељем. Са фотографским апаратом о врату, иза мене је дрхтао од нестрпљења Силвино Сантос.

Чистина усред шуме била је већа но што сам очекивао. Готово читава равница била је наткривена са неколико циновских дрвета као сунцобранима. На зидовима кућа покривеним сламом није било никаквих украса. Вода са једног извора утицала је у осредње, необично плаво језеро из којег је отицала према речици што се вероватно улива у реку Жари.

У томе часу угледао сам како неколико жена излази из шуме са супротне стране чистине. Рукама сам исказивао знаке пријатељства, но њима није било потребно да их ико храбри. Пришле су нам и руком показале да пођемо према највећој колиби, за коју смо касније сазнали да је нека врста општинске зграде. Као што сам и очекивао, знале су нешто од дијалекта „гварани“, којим се служе многа племена у пространом сливу Амазоне као есперантом.

Главна међу њима била је висока и снажна старија жена тамне косе коју је сплела у кике и носила их низ плећа.

Сусрели смо једну другу групру жена које су ишле у супротном правцу с корпама од врбовог прућа, пуним тек уловљене рибе. И њихова коса била је врло дуга и пуштена низ плећа, супротно обичају других урођеничких жена. Али неке од њих имале су обријану главу, што ме је јако изненадило. Одећа им је била једноставна, а на ногама су носиле врсту оклопа од дрвета који их је штитио од уједа змија и отровних гмизаваца. Приметио сам да свака корача веома гордо, чак охоло, али супротно другим насељима староседелаца, у којима све врви од деце, овде нисам видео ниједно једино.

Пред општинском зградом су нас дочекале три веома високе старице. Биле су тетовиране и украшене шареним перјем на глави и седефом око врата. Једна од њих ми је, у знак добродошлице, пружила врч са течношћу боје кафе.

Првим покретом руке одбио сам понуду. Али сам се одмах поправио и тада сам учинио другу грешку. Наиме, знајући да је за многе примитивне народе највећа увреда ако се одбије понуђено послужење, нагнуо сам врч и искапио га до дна. Пиће ми се није учинило жестоко, али кад сам доспео до дна изгубио сам дах. Из желуца ми се попела до грла нека ужарена кугла. Осетио сам потребу да скачем, да трчим, да се пењем по дрвећу. Судећи према њиховим погледима, свакако сам чудно изгледао, и ја осетих како ме незадрживо хвата сан. Брзо су ме одвеле у једну колибу, спустиле у постељу од лишћа и ја сам изгубио свест.

Сутрадан сам покушавао да се извиним, и наишао сам на њихову благонаклоност. Објасниле су ми да се од њихова пића узима обично само по који гутљај. Заташкавајући своју неспретност, обилно сам им делио поклоне. Собом сам донео доста тканина, ђинђува, али и слаткиша: бисквита, бонбона и чоколаде.

У току вишедневног боравка уверио сам се да су Амазонке веома гостопримљиве, као готово сви староседеоци ових области, али ме је нарочито изненадила њихова снага. Са младим алигатором на пешчаном спруду реке саме су излазиле на крај. Радиле су све па и најтеже физичке послове. Мене је највише занимало где су им деца. Рекао сам то племенском поглавици, која се зове Киота, и истог дана су ме одвеле чамцем до насеља од неколико кућа — кровињара. Мушка деца су живела одвојено и, кад одрасту, очеви долазе да их одведу у своје племе. Женска деца су остајала међу Амазонкама. Деца су се налазила под надзором жена које су биле нека врста васпитачица.

На целом путовању Силвино Сантос је начинио много фотографија које имају вредност значајних докумената. Његова и моја жеља је да тамо поново одемо и видимо оно што нам је први пут промакло.

ИРСКА БАЈКА

WALT DISNEY

Да ли знате?

ДВОСПРАТНА РАКЕТА — ИГРАЧКА

Ова двоспратна пластична ракета-играчка, иако као гориво употребљава соду бикарбону и испаљује се повлачењем канапа, може да полети увис 90 метара.

ВЕЛИКИ ПАКЕТ

Сада се у САД и локомотиве стављају у пластичне „кесе". Огромни омотач ће очувати

локомотиву да стигне купцу и на другом крају света потпуно неоштећена.

„РАЗБОЈНИЦИ" У ТРЕНЧКОТУ

Шилерова драма „Разбојници" биће средином идуће године снимљена за филм, али ће бити мало „модернизована". Читава радња се преноси у садашњост, па ће због тога и одећа извођача постати модерна.

БАТЕРИЈА СТО ПУТА ТРАЈНИЈА

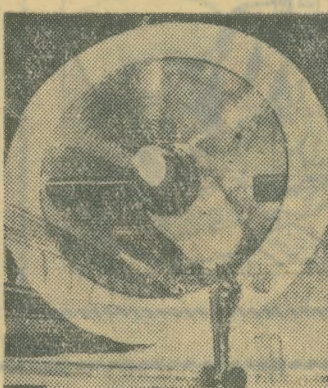
Испражњена батерија се укључи у градску мрежу од 110 волти напона да се преко но-

ћи поново напуни. Две никл-кадмијум ћелије обезбеђују јој трајност сто пута већу него у обичних батерија.

ПРОТИВ СУДАРА

Пропелер обојен флуоресцентном материјом смањиће

број судара у ваздуху, јер приликом брзог окретања даје упадљиво светао круг.

ГРАД ИЛИ СЕЛО

Институт за демоскопију у Аленсбаху у Западној Немачкој спровео је међу становништвом анкету: Да ли су срећнији људи који живе у граду или на селу.

На питање: Јесте ли задовољни својим животом или тежите нечем другом, 46% становника на селу и нешто више у граду одговорило је да су садашњим начином живота задовољни. Али педесет процената са села и 52 из града изјавили су да желе нешто друго. Само мали проценат био је неодлучан.

„ЗВЕЗДАНА СВЕТЛОСТ" У СТАНОВИМА

У лабораторијама једне велике фирме у Еверету, недалеко од Бостона у Сједињеним Државама, налази се у пробном испитивању генератор који нема као обични динамо вретенасту осовину, али производи енергију од десет киловата и напаја 228 сијалица од 50 вати.

Опити треба да омогуће да се и у становима добије „звездана светлост" која иначе постоји у звезданом простору.

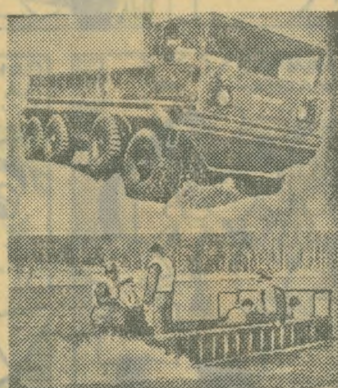
„Магнетно - хидродинамични генератор" настаје од отпадака приликом производње атомске бомбе. За добијање ове светлости у генератору се користе електрони атомског језгра познати као плазма. Захваљујући плазми из сунчане енергије, наша земља се загрева већ милионима година.

10.000 ПУТА ОКО ЗЕМЉЕ

У току следећих година удвостручиће се потрошња новинске хартије, изјавили су на конференцији у Риму стручњаци 16 земаља највећих потрошача хартије. У 1955 години је у читавом свету утрошено 11,2 милиона тона. Ове године потрошња ће изнети 14 милиона тона, док се за 1975 планира 26 милиона тона новинске хартије. Само за један просечан лист потроши се толико хартије са ролни да би се њоме обмотала 10.000 пута Земља.

8-БИ-8 ПЛОВИ

Крајслеров камион од 2,5 тоне има 8 точкова од којих сваки независно од осталих федерира при вожњи преко неравног терена. Лака кон-

струкција и споља постављени мотор омогућују му и да плови, као што се види на слици.

НОЋНИ ДОГЛЕД

Никл-кадмијумска батерија омогућава да се и ноћу помо-

ћу овог догледа види на 180 метара далеко и 15 метара у ширину.

НЕОБИЧНА РАДОСТ

Почетком децембра становници главног града Ријада у Саудиској Арабији доживели су необичну радост — ове године је први пут пала киша. То није био само краткотрајни пљусак — киша је падала читавог дана.

Грађани Ријада похрлили су на улице да би љубопитљиво гледали капи кише, веома ретке у овим пустињским пределима.

Њихова је радост разумљива, али било би потребно да у току зиме падне још једно два пута макар и мања киша, да би се обезбедиле резерве воде за две године потребне за напајање камила и њива.

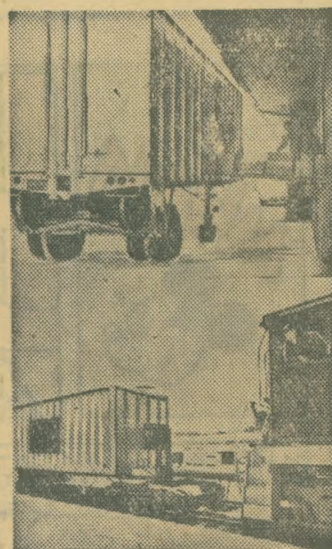
ПИСМО СА ХИМАЛАЈА

На оригиналну идеју је дошла једна швајцарска експедиција која се 1960 године спрема да пође на Хималаје. Да би обезбедила потребна новчана средства за пењање на врх Цаулагири од 8222 метра, чланови експедиције су обећали да ће сваком оном ко уплати пет марака послати карту оданде. На чековни рачун експедиције број 120.333 у Минхену већ су почеле да пристижу уплате. Карта, послата из логора експедиције на Хималајима, садржаће потписе свих њених чланова. На свакој карти ће се налазити марка Непала и специјални печат логорске поште.

ЦИРКУС БЕЗ ДИВЉИХ ЖИВОТИЊА

У Шведској су забрањене циркуске тачке као и варијетски програми у којима се појављују дресиране дивље животиње.

Нови прописи о заштити животиња, који ступају на снагу првог јануара 1960 године, забрањују, поред осталог, да се са овим животињама путује из места у место.

НА ДРУМУ И НА ШИНАМА

На овом возилу гумени точкови могу лако да се замене гвозденим. Због тога оно врло лако прелази са друма на шине и обратно.

КРОКОДИЛИ НА АУТОСТРАДИ

На аутостради за Берлин недавно се десила саобраћајна незгода једном транспортном камиону, у коме је поред осталог, било и седам крокодила. Услед испадања два точка, камион се изврнуо и крокодили су се нашли на путу. За Берлин су их, увијене у топлу ћебад, отпремили путничким аутомобилима.

СУНЦЕ И ЗЕМЉА

Прва фотографија на којој се истовремено види Сунце и Земља снимљена је на висини

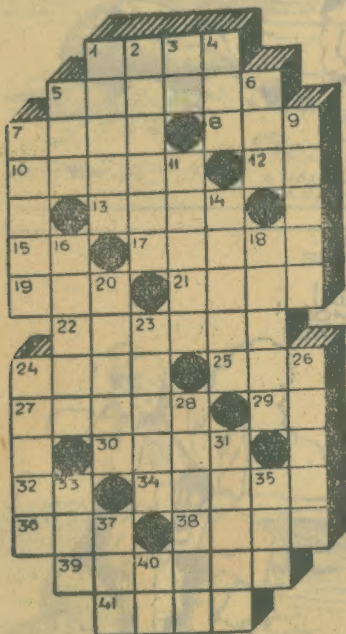

од 480 километара. Камера је била постављена на врху америчке ракете избачене из Кејп Канаверла.

Водоравно: 1) планински венац у Јужној Америци; 5) излетиште крај Београда; 7) један инсект; 8) енглеска титула; 10) држава на Блиском Истоку; 12) гувернер Св. Јелена за време Наполеона; 13) лука на Арабиском Полуострву; 15) лична заменица; 17) Ренакова историја уметности; 19) јудејски цар; 21) глас (турц.); 22) музички израз; 24) место у Срему; 25) наша река; 27) изложба узорака; 29) предлог; 30) место у Сирији; 32) два суседна слова; 34) једно сазвежђе; 36) угао; 38) град у Јапану; 39) урма; 41) река на Кавказу

Усправно: 1) врста двоколице; 2) једна од САД; 3) два сугласника; 4) атмосферски талог; 5) прост број; 6) место у Француској; 7) наша река; 9) ловор; 11) држава на Хималајима; 14) проналазач динамита; 16) наше полуострво; 18) место у Грчкој; 20) мелодија; 23) летовалиште на Јадрану; 24) страна света; 26) француски композитор; 28) једна планета; 31) познати италијански фудбалер; 33) руска мера за тежину; 35) и један и други; 37) билијарски штап; 40) прилог за место.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Кале; 5) Кајена; 7) Рабат; 8) не; 10) Ануј; 11) дар; 12) Нал; 13) мана; 14) од; 15) велар; 16) Апелес; 18) арак; 19) Адисон; 21) улога; 22) ес; 24) Леве; 25) уво; 26) ама; 27) осам; 28) ра; 29) анода; 30) Новара; 32) Баја.

Усправно: 1) Кабул; 2) ајај; 3) лек; 4) ен; 5) Канада; 6) ананас; 7) рако; 9) ерар; 11) далеко; 13) меласа; 15) Вериге; 17) Падова; 19) Алеман; 20) Невада; 21) улар; 23) Сома; 25) Усора; 27) онај; 29) Ава; 31) Об.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЗАЛУТАЛИ ПУТНИЦИ

Девет људи је залутало у непроходним шумама. Имали су хране само за пет дана, а већ следећег дана су срели још неколико тако исто залуталих људи без трунке хране. Они су тада све поделили међу собом, тако да је сваки имао довољно хране за три дана. Колико је људи било у другој групи?

Ако не знате, ми ћемо вам помоћи.

У другој групи било је шест путника.

Снашао се

Један човек дао је свој џепни сат на оправку, а кад се вратио кући приметио је да је његов велики зидни сат стао. Знао је да његов сусед у оближњој кући има тачан сат али није знао колико је времена потребно да превали пут до њега. Да носи са собом велики сат било је немогућно. Размисливши мало он се ипак сетио.

Шта је то учинио?

Пред полазак навио је свој сат приближно, затим је отишао суседу и чим је ушао у собу погледао на његов сат. Пошто је извесно време седео код њега, пошао је кући и тада опет погледао на сат да би сазнао тачно колико је времена ту провео. Код куће је одмах погледао на свој сат. Ако га је пред полазак навио на четири сата, он је сад показивао 4.40. Ако је код суседа остао пола сата, значи да му је за одлазак и повратак било потребно десет минута, или пет минута само за једну туру. Кад је дошао суседу на његовом сату било је 4.20. Одбацивши пет минута које је утрошио за пут, сазнао је да његов сат изостаје 15 минута.

ЈАТО ГОЛУБОВА

Летело је јато голубова, и на путу срело још једног голуба.

— Колико вас има, браћо? — запита овај.

Најстарији голуб у јату му одговори:

— Да нас је још толико, па још упола толико, па још четврт толико па да се још ти нама придружиш — било би нас тачно 100.

Колико је голубова било у јату?

(36 голубова)

Врапци и дрвеће

На дрвеће дуж пута спустило се неколико врабаца. Кад су покушали да седну сваки на посебно дрво показало се да једно дрво недостаје. Кад су хтели да седну по два, једно је дрво остало слободно.

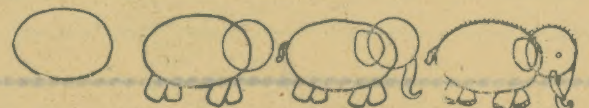
Колико је било врабаца, а колико дрвета?

Ако не знате ево одговора: Била су четири врапца а три дрвета.

ОД ТАЧКЕ ДО ТАЧКЕ

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

... убод тропске коприве која расте на острву Јави може да изазове чак и смрт.

... најстарија књига на свету је папирус Прис који се чува у Националној библиотеци у Паризу. Стручњаци сматрају да је написана око 3.350 године пре наше ере, а нађена је у једном гробу у Теби.

... Индијанци из тропске области Чоко одвајкада знају за непромочива одела, њих као и своје огртаче и покриваче премазују млечним соком дивљег каучуковог дрвета.

... у Северној и Јужној Америци живеле су некад четири врсте слона које су све изумрле: мастодонт, висок око 2,96 метра, мамут (2,74) колумбиски слон (3,34) и царски слон (3,95).)

... први ратни документарни филм снимљен је за време Бурског рата (1899 — 1902).

... једна врста речног рака из река Јужне Флориде — макробахијум карцинус — достиже дужину од 70 сантиметара.

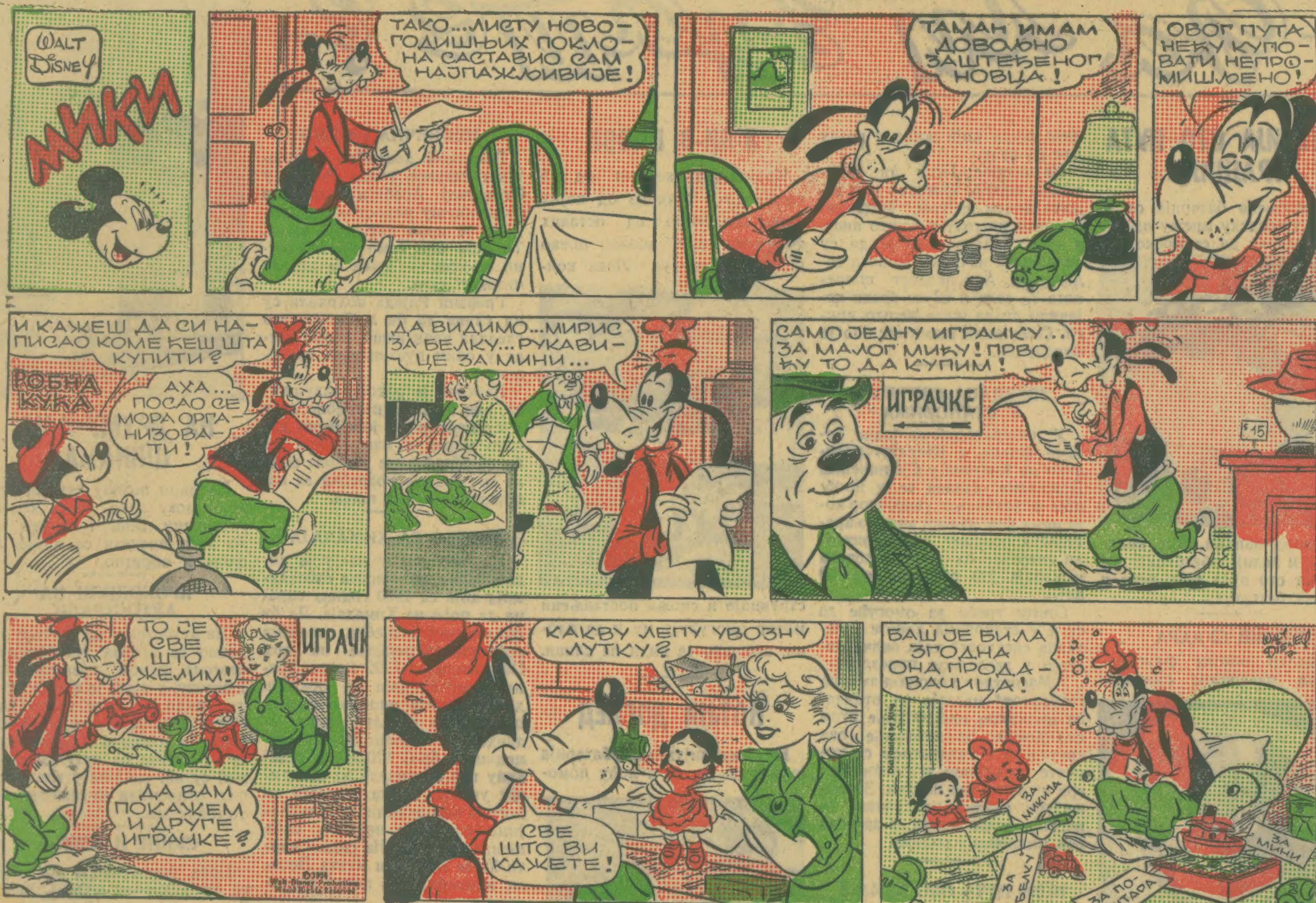
... у многим западнонемачким градовима постоје савези за заштиту пешака и бициклиста.

... најстарији писани споменик у коме су употребљаване арапске цифре за писање бројева је „Кодекс Вигиланус", писан 976 године у Шпанији.

... за опрему једног модерног авиона потребно је толико радио цеви и другог материјала да би

се од тога могло начинити 80 радиоапарата.

НИЈЕ МИСЛИО НА ЊЕГА

Шиља читао неке књиге, па почео да говори Пери Ждери:

— Многи људи, који се на први поглед чине јако интелигентни, уствари то нису.

— Надам се да тако не мислиш зато што мене гледаш, — побунио се Пера Ждера.

— Којешта, ја чак никада нисам ни приметио да изгледаш интелигентан.

ИДЕ НА ЊЕГОВУ ГЛАВУ

Шиља купио нов шешир, па дошао да се похвали Пери Ждери. Нарочито је нагласио да је шешир једне познате марке, и да га је платио 4.000 динара.

— Шта, дао си толике паре за један шешир!? ... Па то је грех! — зграњавао се Пера Ждера.

— Јесте грех, али се не брини, тај грех иде из мога џепа и на моју главу.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Ко је написао приповетку „Карловачки ђак"?

Шта је бриг?

Где се налази река Песница?

Шта је куплет?

Шта је агриофаг?

Кад је излазио лист „Илирски телеграф?

ОДГОВОР

„КАРЛОВАЧКИ ЂАК" *је приповетка коју је написао* Коста Руварац, *(1837—1864), књижевник, критичар и приповедач. Поред ове, написао је још две приповетке. Био је „типичан романтичарски приповедач и то без изворног стваралачког дара". Много је знатнији као књижевни критичар, а преводио је махом с немачког језика новеле и драме.*

БРИГ, *брик, је брод с два јарбола опремљен крижним (попречним) једрима. Има и*

весла. Употребљаван је и као лаки ратни брод.

ПЕСНИЦА *је река у Словенији, лева притока Драве. Дуга је 72,3 километра а површина слива износи јој 569,6 квадратних километара.*

КУПЛЕТ *је француска реч и означава строфу једне песмице, али у француској комичној опери означава: лаку хумористичку или сатиричну (политичку, социјалну) песмицу са рефреном.*

АГРИОФАГ *је назив за дивљака — човека који се храни сировим месом дивљих животиња.*

„ИЛИРСКИ ТЕЛЕГРАФ" *је био лист који је издавала француска влада у Љубљани од 1810 до 1813 године. Уређивао га је француски књижевник Карл Нодје.*

Бајка о цару Салтану

ТКАЉА РЕЧЕ, ЛЕПО СЕДЕ
А МУВА СЕ ЖИВА ЈЕДЕ...
ЗАЛЕТЕ СЕ ЉУТА СКОКА,
УБОДЕ ЈЕ УСРЕД ОКА,
ОКО ЊЕНО ЗАКРВАВИ
ОНА ВРИСНУ: „ОКОРАВИ"!
МОМЦИ, ГОСТИ, СВИ СЕ ЛАТЕ
СМЕСТА МУВУ ДА УХВАТЕ...

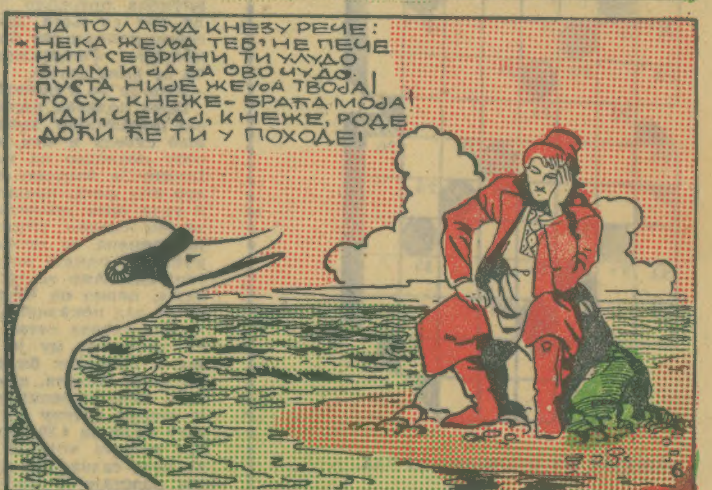

АЛ' СЕ МУВА БРЗО ДИГНЕ
У ТРЕН ОКА КУЋИ СТИГНЕ,
ПА НА МОРСКИ ЖАЛ ИЗАЂЕ
ДА ЛАБУДА СВОГА НАЂЕ...

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31 - Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара — Рукописи се не враћају.